

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**INDIVIDUÁLNÍ OCHRANA OBYVATEL BĚHEM MIMOŘÁDNÉ
UDÁLOSTI NA BŘECLAVSKU**

Bakalářská práce

Rok: 2012

Autor: Jakubcová Dominika

Vedoucí práce: Ing. Libor Líbal

Abstrakt

Individuální ochrana obyvatel během mimořádné události na Břeclavsku

V dnešní společnosti dominuje neustálá potřeba informovanosti. Běžný občan se snaží získávat co nejvíce informací ze všech pro něj dostupných zdrojů. I přesto stoupá počet lidí, kteří sice mají dostatek informací o rizicích, které je ohrožují, ale neuvědomují si, že mnohým z nich mohou sami předcházet. Ze zkušeností posledních let vidím, jak stále klesají znalosti lidí v oblasti osobní ochrany. Díky tomu, že nejsou znalí výstražných signálů, nevědí jak se následně zachovat, a to může mít pro ně nedozírné následky. Dnes a denně nás ohrožují mimořádné události, jejichž průběh nemůžeme mnohdy nijak ovlivnit. Většina z nich přichází náhle, bez předchozího varování. Žijeme bohužel v době, kdy nás neohrožují jen faktory v rámci naší republiky, ale je zde stále aktuální hrozba útoku zvenčí. V zájmu každého z nás by mělo být mít co nejobsáhlejší informace a znalosti o dění kolem. Řčení „Kdo je připraven, není ohrožen“, neplatí tak úplně, ale rozhodně připravenost je důležitým článkem pro přežití s co nejmenšími škodami na majetku i na životech.

V této práci budou shrnuty mimořádné události, které nás nejvíce ohrožují a rizika pro občany s tím související. Z toho bude vycházet celá práce, která se týká především individuálních rizik a ochrany, kterou si může člověk zajistit sám.

Pomocí dotazníkového šetření bude zjištěna úroveň znalostí lidí v oblasti dění během mimořádných událostí a individuální ochrany.

Abstract

Individual protection of citizens during the emergency event in the Břeclav region

In today's society a permanent need of sophistication dominates. Common citizens try to acquire the most possible information on all sources available for them. Despite of that there is increasing the number of people, having a sufficient amount of information on the risks, endangering them, however, they do not realize the fact that they are able to prevent a lot of them. From the recent years' experience I can see how the people's knowledge in the personal protection sphere is still decreasing. As they are not aware of warning signals, they do not know how to act subsequently and this may have unforeseen subsequence for them. Today and every day the emergency events endanger us, whose course cannot be influenced by us in any way. Most of them appear suddenly, without a preceding warning. Unfortunately we live in the era, when we are threatened not only with the factors within our country, but here is still the actual threat of attack from somewhere else. In our own interest it would be to have the most possible extensive information and knowledge of events around us. Proverb "To be ready not to be endangered" does not apply so completely, but it is certain that readiness is an important element to survive with minimum damages in property and life.

In this thesis there will be summarized the emergency events, endangering us to the most and the related risks for citizens. From this starting point the entire work will proceed, which refers predominantly to individual risks and protection, which can be obtained by a man all by himself.

By means of a questionnaire survey there will be ascertained the level of people's knowledge in the sphere of events during the emergency actions and individual protection.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Jakubcová Dominika

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé práce Ing. Liboru Líbalovi za pomoc a připomínky při psaní mé bakalářské práce a i všem organizacím a respondentům, kteří byli ochotní pomoci mi při dotazníkovém šetření.

Obsah

Úvod.....	- 8 -
1 . Současný stav dané problematiky.....	- 9 -
1.1 Legislativa.....	- 9 -
1.2 Základní pojmy	- 11 -
1.2.1 Mimořádná událost	- 11 -
1.2.2 Krizová situace	- 11 -
1.2.3 Krizový stav	- 12 -
1.2.4 Ochrana obyvatelstva.....	- 12 -
1.2.5 Epidemie, epizootie, epifytie	- 12 -
1.2.6 Integrovaný záchranný systém.....	- 13 -
1.2.7 Riziko, hrozba.....	- 13 -
1.2.8 Havarijní plán	- 14 -
1.2.9 Evakuace	- 14 -
1.2.10 Povodně, stupně povodňové aktivity	- 14 -
1.3 Mimořádné události hrozící na území ORP Břeclav řešené v HP JMK ⁹⁾	- 16 -
1.3.1 Přírozená povodeň	- 16 -
1.3.2 Zvláštní povodeň.....	- 16 -
1.3.3 Vyřazení zdroje pitné vody.....	- 17 -
1.3.4 Havarijní znečištění vod - únik ropných produktů	- 18 -
1.3.5 Požár obytných budov	- 18 -
1.3.6 Požár ve výrobním objektu	- 19 -
1.3.7 Únik toxických látek.....	- 20 -
1.3.8 Vichřice.....	- 20 -

1.3.9 Napadení přírodními škůdci.....	- 20 -
1.3.10 Epidemie	- 21 -
1.3.11 Epizootie	- 22 -
1.3.12 Terorismus	- 22 -
1.4 Základní znalosti z oblasti IZS a zásady chování během MÚ	- 24 -
1.4.1 Základní informace o IZS z pozice občana	- 24 -
1.4.2 Jednotný systém varování a vyrozumění	- 25 -
1.4.3 Zásady chování během konkrétních MÚ	- 26 -
1.4.4 Improvizovaná ochrana.....	- 30 -
1.4.5 Návrat po povodních.....	- 31 -
2 Cíl práce a hypotézy	- 33 -
2.1 Cíl práce	- 33 -
2.2 Hypotézy	- 33 -
3 Metodika	- 34 -
4 Výsledky	- 35 -
4.1 Výsledky dotazníkového šetření	- 35 -
4.1.1 Obecná část	- 35 -
4.1.2 Hodnocení odpovědí dotazníkového šetření.....	- 39 -
5 Diskuze	- 52 -
6 Závěr	- 56 -
7 Klíčová slova	- 58 -
8 Seznam zkratk	- 59 -
9 Seznam zdrojů.....	- 60 -
Zdroje:.....	- 60 -

Citace:	- 61 -
10 Přílohy.....	- 63 -
Seznam příloh:	- 63 -
Příloha 1.....	- 64 -
Příloha 2.....	- 68 -
Příloha 3.....	- 71 -

ÚVOD

V dnešní společnosti dominuje neustálá potřeba informovanosti. Běžný občan se snaží získávat co nejvíce informací ze všech pro něj dostupných zdrojů. I přesto stoupá počet lidí, kteří sice mají dostatek informací o rizicích, které je ohrožují, ale neuvědomují si, že mnohým z nich mohou sami předcházet. Téma bakalářské práce „ Individuální ochrana obyvatel během mimořádné události na Břeclavsku“ jsem si proto nevybrala náhodou. Ze zkušeností posledních let vidím, jak stále klesají znalosti lidí v oblasti osobní ochrany. Díky tomu, že nejsou znalí výstražných signálů, nevědí, jak se následně zachovat, a to může mít pro ně nedozírné následky. Nesprávným chováním mohou ublížit sobě i svým blízkým. A neměla bych opomenout ani ztížení práce při zásahu příslušníky IZS. Tato práce se bude zaměřovat především na občany z okresu Břeclav a okolí, využitelná je však pro celou republiku.

Dnes a denně nás ohrožují mimořádné události, jejichž průběh nemůžeme mnohdy nijak ovlivnit. Většina z nich přichází náhle, bez předchozího varování. Žijeme bohužel v době, kdy nás neohrožují jen faktory v rámci naší republiky, ale je zde stále aktuální hrozba útoku zvenčí. V zájmu každého z nás by mělo být mít co nejobsáhlejší informace a znalosti o dění kolem. Řčení „ Kdo je připraven, není ohrožen“, neplatí tak úplně, ale rozhodně připravenost je důležitým článkem pro přežití s co nejmenšími škodami na majetku i na životech.

V této práci budou shrnuty mimořádné události, které nás nejvíce ohrožují a rizika pro občany s tím související. Z toho bude vycházet celá práce, která se týká především individuálních rizik a ochrany, kterou si může člověk zajistit sám.

Pomocí dotazníkového šetření bude zjištěna úroveň znalostí lidí v oblasti dění během mimořádných událostí a individuální ochrany.

1. SOUČASNÝ STAV DANÉ PROBLEMATIKY

1.1 Legislativa

Rizika související s mimořádnými událostmi řeší řada zákonů a vyhlášek:

- základním právním dokumentem pro oblast ochrany obyvatelstva je zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému; s aktuálními změnami v předpisu č.375/2011 Sb., ten vymezuje složky IZS a jejich působnost, stejně jako působnost a pravomoci státních orgánů a orgánů samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob; objasňuje pojmy jako „Ochrana obyvatelstva“ a „Zařízení civilní ochrany bez právní subjektivity“¹⁾; zabývá se evakuací.

Další zákony už řeší jednotlivé činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva za různých mimořádných událostí:

- zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky –jedná se o zákon upravující jednu ze základních povinností státu - zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochranu jejích demokratických základů, ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot²⁾

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči – v aktuálním znění zákona 131/2003 Sb.; tento zákon stanoví v souladu s právem Evropských společenství veterinární požadavky na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob, soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče, jakož i některé odborné veterinární činnosti a jejich výkon³⁾

- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon); tento zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, a při

jejich řešení a při ochraně kritické infrastruktury a odpovědnost za porušení těchto povinností⁴⁾

- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon); v aktuálním znění jako zákon č. 181/2008; účelem tohoto zákona je chránit povrchové a podzemní vody, stanovit podmínky pro hospodářské využití vodních zdrojů a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, vytvořit podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajistit bezpečnost vodních děl⁵⁾

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví; v aktuálním znění zákona 115/2012; tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví, soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví a podpory veřejného zdraví, jejich působnost a pravomoc⁶⁾

- zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií; zákon stanovuje systém prevence závažných havárií pro objekty a zařízení, v nichž je umístěna vybraná nebezpečná chemická látka nebo chemický přípravek v množství stejném nebo větším, než je uvedené v příloze tohoto zákona⁷⁾

- vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany

- vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS

- vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

1.2 Základní pojmy

Pro lepší pochopení dané problematiky je velmi důležité orientovat se v pojmech souvisejících s tématem.

1.2.1 Mimořádná událost

Jako mimořádnou událost označujeme dle zákona o integrovaném záchranném systému (dále IZS) škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka i přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

1.2.2 Krizová situace

Jako krizovou situaci označujeme mimořádnou událost, při níž je vyhlášen krizový stav. Podle krizového zákona narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.

Je to mimořádná situace, kdy je bezprostředně ohrožena svrchovanost a územní celistvost státu, jeho demokratické základy, chod hospodářství, systém státní správy a samosprávy, zdraví a život velkého počtu osob, majetek ve velkém rozsahu, kulturní statky, životní prostředí nebo plnění mezinárodních závazků, přičemž ohrožení nelze zabránit ani jeho následky odstranit obvyklou činností správních úřadů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených sil, záchranných sborů, havarijních a jiných služeb.

1.2.3 Krizový stav

Jako krizový stav označujeme stav, který vyhláší hejtman kraje nebo primátor hl. m. Prahy, vláda ČR, popř. předseda vlády ČR nebo Parlament ČR v případě hrozby nebo vzniku krizové situace a v přímé závislosti na jejím charakteru a rozsahu. Máme čtyři krizové stavy - stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav. Vychází ze zákona č. 240/2000 Sb.

1.2.4 Ochrana obyvatelstva

Plnění úkolů civilní ochrany při ozbrojeném konfliktu i mimo něj, zejména varování, vyrozumění, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Základním dokumentem ochrany obyvatelstva v ČR je Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020

Ochrana obyvatelstva je v rámci koncepce vymezena jako soubor činností a postupů věcně příslušných orgánů, dalších subjektů i jednotlivých občanů, směřujících k minimalizaci negativních dopadů možných mimořádných událostí a krizových situací nevojenského charakteru (např. živelní pohromy, havárie nebo teroristické útoky) na zdraví a životy lidí a jejich životní podmínky. Je to nesmírně široká oblast zasahující do mnoha oblastí krizové připravenosti obyvatel ČR na mimořádné události. Ústředním správním úřadem ve věcech ochrany obyvatelstva je Ministerstvo vnitra a garantem za přípravu a plnění základních opatření v oblasti ochrany obyvatelstva je Hasičský záchranný sbor ČR¹⁰.

1.2.5 Epidemie, epizootie, epifytie

Epidemie je výskyt onemocnění u lidí, který významně převyšuje obvyklé hodnoty incidence tohoto onemocnění v daném místě a čase.

Epizootie je prudké nakažlivé onemocnění zvířat, které se rychle šíří i mimo oblast původního výskytu.

Epifytie zahrnuje hromadné nákazy polních kultur.

1.2.6 Integrovaný záchranný systém

IZS je systém, který zajišťuje koordinaci jeho složek při přípravě na mimořádnou událost (dále MÚ) a při provádění záchranných a likvidačních prací (dále ZaL prací).

Složky IZS dělíme na:

a) základní:

- Hasičský záchranný sbor ČR (HZS ČR)
- Policie ČR (PČR)
- Zdravotnická záchranná služba (ZZS)
- Jednotky požární ochrany (dále JPO) zahrnuté do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany

b) ostatní:

- vyčleněné síly a prostředky (dále SaP) ozbrojených sil
- obecní policie
- orgány ochrany veřejného zdraví
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby
- zařízení civilní ochrany
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k ZaL pracím.

1.2.7 Riziko, hrozba

Riziko je pravděpodobnost, že dojde ke škodlivé události, jež postihne danou hodnotu. Je vždy nežádoucí. Je vždy odvoditelné a odvozené od konkrétní hrozby. Míru rizika lze posoudit na základě analýzy rizik.

Hrozba je jakýkoliv fenomén, který má potenciální schopnost poškodit konkrétní chráněné hodnoty.

Od hrozby odvozujeme riziko.

1.2.8 Havarijní plán

Havarijní plán je souhrn opatření k provádění ZaL prací při MÚ. Je to dokument, v němž jsou uvedeny činnosti a opatření prováděné při vzniku závažné MÚ nebo havárie vedoucí k minimalizaci jejích následků. Máme vnitřní a vnější havarijní plány, ty se vypracovávají pro provozy, kde hrozí riziko havárie s únikem nebezpečné látky nebo radiace. Dále jsou zpracovány Havarijní plány krajů.

1.2.9 Evakuace

Evakuace je předem připravený a určenými orgány řízený odsun osob, zvířat, majetku, techniky a zařízení z ohrožených míst, s cílem předejít ztrátám na životech a majetku.

1.2.10 Povodeň, stupně povodňové aktivity

Povodeň je přechodné výrazné zvýšení hladiny vodních toků nebo jiných povrchových vod, při kterém voda již zaplavuje území mimo koryto vodního toku.

Přechodné výrazné stoupnutí vodní hladiny konkrétního vodního toku, při kterém se voda z koryta vylévá, způsobuje následné zaplavení bezprostředního i blízkého okolí vodního toku, ohrožuje životy a majetek, devastuje životní prostředí a působí značné materiální škody. Povodeň je i stav, kdy voda může způsobit škody tím, že z určitého území nemůže dočasně přirozeným způsobem odtékat nebo její odtok je nedostatečný, případně dochází k zaplavení území při soustředěném odtoku srážkových vod.

Povodeň může být způsobena přírodními jevy, zejména táním, dešťovými srážkami nebo chodem ledů (přirozená povodeň), nebo jinými vlivy, zejména poruchou vodního

díla, která může vést až k jeho havárii (protržení) nebo nouzovým řešením kritické situace na vodním díle (zvláštní povodeň).

Povodňové stupně aktivity: I. stupeň – stav bdělosti, II. stupeň – stav pohotovosti, III. stupeň – stav ohrožení.

1.3 Mimořádné události hrozící na území ORP Břeclav řešené v HP JMK⁹⁾

1.3.1 Přírozená povodeň

Přírozenou povodeň mohou způsobit především dlouhotrvající intenzivní srážky, přívalové deště, jarní tání sněhu a pohyb ledu na vodních tocích.

Ohrožení obyvatelstva:

- zranění nebo usmrcení osob záplavovou vodou
- zranění nebo usmrcení osob v důsledku druhotných následků (destrukce budov, výbuchy, požáry, úniky nebezpečných látek, nehody v dopravě)
- poškození zdraví a úmrtí osob jako následek vzniklých epidemií
- zamoření místních zdrojů pitné vody
- nepřímé ohrožení (ztížení životních podmínek) jako důsledek omezení až přerušování dodávky el. energie, plynu, tepla, zásobování, dopravy, telefonního spojení, poskytování zdravotní péče postiženými zdravotnickými zařízeními

1.3.2 Zvláštní povodeň

Zvláštní povodeň může být způsobena:

- poruchou vodního díla, která může vést až k jeho havárii (protržení)
- nouzovým řešením kritické situace na vodním díle

Porucha vodního díla může nastat:

- narušením stavební konstrukce v důsledku technologické závady, teroristické činnosti, seismických otřesů
- zadržením vody nad únosnou mez.

Při nouzovém řešení kritické situace na vodním díle může dojít v rámci realizace manipulačních ráďů k vypouštění vody bez ohledu na řečiště.

Ohrožení obyvatelstva:

- zranění nebo usmrcení osob povodňovou vlnou
- zranění nebo usmrcení osob v důsledku druhotných následků (destrukce budov, výbuchy, požáry, úniky nebezpečných látek, nehody v dopravě)
- onemocnění nebo úmrtí osob jako následek vzniklých epidemií
- zamoření místních zdrojů pitné vody
- nepřímé ohrožení (ztížení životních podmínek) jako důsledek omezení až přerušování dodávky elektrické energie, plynu, tepla, zásobování, dopravy, telefonního spojení, poskytování zdravotní péče postiženými zdravotnickými zařízeními
- ohrožení zdraví a života v důsledku paniky a trestné činnosti.

1.3.3 Vyřazení zdroje pitné vody

Nedostatek pitné vody může být způsoben:

- vyřazením zdroje vody pro nevyhovující jakost vody v důsledku znečištění vody závadnými látkami
- v důsledku technologických havárií (na úpravnách vody, čerpacích stanicích, vodojemech, vodovodních řádech)
- poklesem vydatnosti vodních zdrojů v důsledku dlouhodobého sucha.

Ohrožení obyvatelstva:

- nedostatek pitné vody
- zdravotní ohrožení obyvatelstva při použití zamořené vody
- zhoršení hygienicko-epidemiologické situace
- ohrožení činnosti postižených zdravotnických zařízení
- omezení až zastavení výroby potravin
- ohrožení veřejného pořádku v postižené oblasti.

1.3.4 Havarijní znečištění vod - únik ropných produktů

K havarijnímu znečištění vod může dojít při úniku ropných produktů:

- do terénu a průsakem do podzemních vod
- přímo do povrchových vod
- do kanalizace
- kombinací výše uvedených úniků.

Nejsložitější variantou je přímá kontaminace zdrojů pitné vody.

Únik ropných produktů zpravidla nelze časově a prostorově předvídat. Může se projevit kdekoliv, předpokládaná místa nejpravděpodobnějšího ohrožení:

- silniční komunikace a jejich okolí
- železniční tratě a jejich okolí
- letiště a trasy leteckých koridorů
- trasy ropovodů, produktovodů a jejich okolí
- sklady ropných produktů
- místa těžby ropy
- prodejní místa.

Přímé ohrožení obyvatelstva uniklými ropnými produkty je minimální. Obyvatelstvo může být ohroženo zejména omezením nebo přerušením zásobování pitnou vodou z vodovodní sítě nebo vlastních studní v důsledku kontaminace vodních zdrojů.

1.3.5 Požár obytných budov

Pravděpodobnost výskytu nelze specifikovat. Rychlost šíření je závislá na použitých materiálech, stavu budovy a rizikových faktorech (plynové potrubí, množství hořlavých a výbušných materiálů v místě požáru).

Příčinou požáru může být:

- výbuch plynu
- jiná technická závada, např. zkrat v elektrických obvodech

- nedodržení zásad bezpečnosti (údržba, opravy, zaměstnanci, bydlící)
- dětské hry bez dozoru
- úmyslné založení.

Ohrožení obyvatel:

- přímými účinky ohně (popáleniny)
- zplodinami hoření (udušení)
- výbuchem při poškození rozvodu plynu
- troskami při narušení stavební konstrukce
- zkratovitým jednáním ohrožených osob (např. skákání z oken).

1.3.6 Požár ve výrobním objektu

Podle míry požárního nebezpečí se provozované činnosti člení podle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, do kategorií:

- bez zvýšeného požárního nebezpečí
- se zvýšeným požárním nebezpečím
- s vysokým požárním nebezpečím.

Místem možného výskytu mohou být zejména objekty, jejichž provozovaná činnost naplňuje kritéria stanovená zákonem č. 133/1985 Sb. pro zvýšené a vysoké požární nebezpečí.

Ohrožení obyvatelstva:

- přímými účinky požáru zejména pracovníci dotčeného objektu, při přenesení požáru i obyvatelstvo v okolí
- možným výbuchem plynu unikajícího z poškozené technologie
- únikem nebezpečných látek
- kontaminací ovzduší zplodinami hoření (účinky dráždivé, dusivé, karcinogenní
- následně požitím kontaminované vody.

1.3.7 Únik toxických látek

Únik toxických látek může nastat u všech objektů, které toxické látky vyrábějí, skladují nebo s nimi jinak manipulují. K úniku toxických látek může dojít do ovzduší, půdy nebo vody.

Přímé ohrožení zdraví příp. životů obyvatelstva:

- kontaminace zdroje pitné vody, půdy, plodin
- zdravotní rizika- dle druhu a doby působení uniklé látky
- druhotným rizikem výbuchu nebo požáru

1.3.8 Vichřice

Ničivé působení vichřice se může projevit kdekoliv na území regionu, Pravděpodobnost nelze specifikovat, protože vzniká v důsledku nastalých klimatických podmínek.

Ohrožení obyvatel:

- zranění nebo usmrcení osob zejména v důsledku destrukcí budov (střech) a různých konstrukcí, možných havárií v silniční a železniční dopravě a leteckém provozu
- nepřímé ohrožení (ztížení životních podmínek) jako důsledek omezení až přerušování dodávky el. energie, zásobování, dopravy, telefonního spojení, poskytování lékařské služby první pomoci.

1.3.9 Napadení přírodními škůdci

Přírodními škůdci mohou být napadeny zemědělské a lesní porosty kdekoliv na území regionu:

- zemědělské porosty - hlodavci, žravé druhy hmyzu, bakterie, plísně a zavlečené nákazy
- lesní porosty – kůrovec.

Ohrožení obyvatelstva:

- přenos nález - hlodavci, hmyz
- snížení životního standardu – omezení produkce zemědělských plodin.

1.3.10 Epidemie

Ohrožení obyvatelstva epidemickým výskytem salmonelózy, virové hepatitidy, chřipky, bacilární úplavice, břišního tyfu a karanténními nálezami (cholera, mor, žlutá zimnice). Z hlediska závažnosti připadají v úvahu rozsáhlé epidemie alimentárních nález, šířících se pitnou vodou či kontaminovanými potravinami (např. salmonelóza, virová hepatitida typu A, bacilární úplavice, břišní tyf). Dále pak může jít o importované nálezky v našich podmínkách neobvyklé (tj. nálezky podléhající mezinárodnímu zdravotnickému řádu - cholera, mor, žlutá zimnice, hemoragické horečky).

Z hlediska předvídatelnosti rizik, která vedou ke vzniku mimořádné události, lze rozsáhlé ohrožení zdraví a onemocnění většího počtu osob zařadit do případů, jejichž vznik a působení zpravidla nelze časově a prostorově předvídat.

Za nejpravděpodobnější místa vzniku epidemie lze považovat místa, kde dochází ke kumulaci obyvatelstva.

Především to jsou pracovní kolektivy, předškolní, školní a sociální zařízení a dále zařízení se společným vyvažováním. V některých případech komunity občanů s nízkou úrovní osobní hygieny a minimálními znalostmi hygienické ochrany zdraví a prevence. V letních měsících jsou to koupaliště, prázdninové tábory mládeže, brigádnické ubytovny k sezónním pracím, oblasti v okolí velkých vodních nádrží s velkou kumulací osob a zvířat.

Příznivé podmínky pro hromadný rozvoj epidemií vznikají rovněž při mimořádných situacích spojených s omezenou možností hygieny (záplavy, zvýšená migrace obyvatelstva do omezených prostorů, přemnožení hlodavců a jiných přenašečů bakteriálních a infekčních onemocnění, apod.).

V neposlední řadě jde o oblast komunální hygieny, především odpadní vody a toxické odpady s rizikem ohrožení obyvatel postižené oblasti, případně imisní situace.

Ohrožení obyvatelstva se odvíjí od druhu nákazy, jde především o zvýšené riziko nemoci a vyšší úmrtnost především u dětí, starších osob a osob s dlouhodobým onemocněním a oslabenou imunitou.

1.3.11 Epizootie

Ohrožení skotu a prasat slintavkou a kulhankou, prasat morem, drůbeže ptačí chřipkou. Rizikové jsou především velkochovy.

Přímé ohrožení obyvatel nebo následná úmrtnost nejsou. Hrozí zde spíše ekonomické dopady plynoucí z vybití chovů a následný možný nedostatek některých druhů potravin.

1.3.12 Terorismus

Jeho projevy zpravidla nelze časově a prostorově předvídat. Mohou se projevit kdekoliv, předpokládaná místa nejpravděpodobnějšího ohrožení jsou:

- místa a prostory s velkým soustředěním obyvatelstva, např. sportovní a kulturní akce, velká nákupní centra, nádraží, velké hotely, apod.
- budovy orgánů státní správy, zejména s republikovou působností, samosprávy, soudy
- významné objekty infrastruktury (vodárenská zařízení, rozvodny a vedení el. energie, plynárenská zařízení, apod.)
- letecká doprava.

Současný terorismus je mnohem nebezpečnější, než byly únosy a bombové atentáty charakteristické pro terorismus minulých let.

Zranění nebo usmrcení co největšího počtu obyvatelstva a vyvolání paniky lze dosáhnout nejnázemně použitím zbraní hromadného ničení:

- terorismus s použitím jaderných zbraní (použití taktických bojových hlavic jaderných prostředků, zvyšuje se trend obchodu s radioaktivním materiálem po celém světě),
- radiologický terorismus (použití improvizovaného jaderného prostředku - kombinace radioaktivních odpadů, např. plutonium, cesium, kobalt, atd. s klasickou trhavinou),
- terorismus s použitím chemických zbraní (je výhodnější než konvenční zbraně, nejznámější jsou yperit, sarin, soman)
- biologický terorismus - úmyslné zneužití biologického prostředku k vyvolání onemocnění lidí nebo zvířat, jeho hrozba je dnes ve srovnání s minulostí daleko větší - recepty na výrobu biologické zbraně jsou dostupné i na internetu, patogenní mikroorganismy lze vykultivovat v malém množství v téměř každé mikrobiologické laboratoři, avšak pouze málo laboratoří disponuje moderní technologií umožňující výrobu nebezpečných patogenů ve velkých kvantech a ve formě ultramalých částic nutných k následné aerosolizaci. Jejich toxicita mnohonásobně přesahuje nervové plyny, největší hrozbou jsou pravé neštovice (variola), sněť slezinná (antrax) a mor. Každá z těchto tří látek použitá v aerosolu je charakterizována vysokou smrtností od 25% u neštovic do více než 85% u antraxu. Původci neštovic a antraxu prokazují další výhody – relativně snadnou výrobu ve velkých kvantech a značnou odolnost v nepříznivém vnějším prostředí. Mezi další agens patří botulotoxin, původci tularémie, vozňivky, tyfu, chřipky a virových hemoragických horeček (viry Marburg, Lassa a Ebola).

V arsenálu současných teroristů jsou i další metody:

- nezákonné vměšování do letecké dopravy (nálož na palubě letadla nebo v odbavovací hale, únosy letadel),
- bombové atentáty,
- počítačový terorismus.

1.4 Základní znalosti z oblasti IZS a zásady chování během MÚ

1.4.1 Základní informace o IZS z pozice občana

V rámci IZS máme složky základní a ostatní. Z pohledu občana jsou v IZS Policie ČR, Hasičská záchranná služba a Zdravotnická záchranná služba. Kromě již zmíněných mezi základní složky IZS patří ještě Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje.

Mezi ostatní složky IZS patří vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, obecní policie, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany a neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k ZaL pracím.

IZS má základy již v roce 1993, vznikl na základě nutné každodenní spolupráce HZS, PČR a ZZS při různých mimořádných událostech (požárů, havárií, dopravních nehod a jiných). IZS v zákonné podobě (zákon č.239/2000Sb.) vznikl tedy jako nutnost určité koordinace postupů.

Základní telefonní čísla pro tísňová volání jsou 150 na HZS, 155 na ZZS a 158 na PČR. A od roku 2004 již plně i Jednotné evropské číslo tísňového volání 112.

Při volání na tísňovou linku je nutné nezapomenout uvést všechny potřebné informace:

- v první řadě co a kde se stalo (popis události)- mělo by to být stručné a jasné
- ujasnit přesné místo události, uvést přesnou adresu, v případě, že se událost stane mimo obec, je dobré dát co největší počet vodítek např. kolikátý kilometr dané silnice by to mohlo být, nějaké přírodní vodítka- řeka, rybník, popis dané krajiny, označení poznávacích bodů- kopec, rozhledna, boží muka a pod.
- udat jméno volajícího včetně telefonního čísla pro případ nutnosti zpětného volání
- mohou následovat otázky operátorky, například na konkrétní zdravotní stav raněných
- volající by nikdy neměl zavěsit, pouze na pokyn operátora

- dále může být součástí telefonátu rada operátorů ohledně postupu, první pomoci a pod.

1.4.2 Jednotný systém varování a vyrozumění

Při různých mimořádných událostech (např. požárech, povodních, chemických či radiačních haváriích a podobně) jsou lidé v ČR upozorněni na hrozící nebezpečí jednotným systémem varování a vyrozumění zkráceně JSVV. Tento systém je tvořen soustavou selektivně rádiově ovládaných sirén a dalšími místně ovládanými sirénami. Garantem celého systému je MV-GŘ Hasičského záchranného sboru ČR, z jehož operačního a informačního střediska (OPIS) je možno spouštět JSVV pro území celé ČR. Další vyrozumívací centra jsou zřízena u jednotlivých OPIS HZS krajů a územních odborů HZS. Možnost aktivovat JSVV mají také řídicí centra obou našich jaderných elektráren.

V naší republice v současné době používáme dva typy sirén:

- rotační: umožňují varování prostřednictvím akustického tónu, tvoří základ JSVV
- elektronické: kromě výstražného tónu umožňují navíc i odvysílání verbální informace. Postupně se jimi nahrazují zastaralé sirény rotační.

1.4.2.1 Tóny sirén

Hlavním a základním tónem důležitým pro běžného občana je signál VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA. Ten je vyhlášen kolísavým tónem po dobu 140 sekund. Tento signál může být vyhlášen třikrát za sebou v cca tříminutových intervalech. Po akustickém tónu sirény, při vyhlášení varovného signálu " Všeobecná výstraha ", bude následovat slovní informace z elektronických sirén a tísňová informace z hromadných informačních prostředků (republiková, regionální a místní působnost) pro vyrozumění obyvatelstva o hrozící nebo vzniklé mimořádné události.

Dalším je ZKOUŠKA SIRÉN. Ta se provádí zkušebním nepřerušovaným tónem sirény po dobu 140 vteřin. Zkoušky probíhají na území celé republiky vždy první středu v měsíci ve 12 hodin. Tento tón slouží k ověřování provozuschopnosti jednotného systému varování a vyrozumění a provádí se akustickou zkouškou sirén. Po akustické zkoušce může následovat verbální informace.

Posledním běžně užívaným tónem je POŽÁRNÍ POPLACH. Ten ale neslouží obyvatelům, ale ke svolávání jednotek požární ochrany. Signál je vyhlašován přerušovaným tónem sirény po dobu 1 minuty. Tento není varovným signálem. Signál " Požární poplach " vyhlašovaný elektronickou sirénou napodobuje hlas trubky troubící tón "HÓ-ŘÍ", "HÓ-ŘÍ" atd. po dobu jedné minuty. Je jednoznačný a nezaměnitelný s jinými signály.

1.4.3 Zásady chování během konkrétních MÚ

1.4.3.1 Zásady chování během MÚ s nutností evakuace

Evakuace je soubor opatření k přemístění osob, hospodářského zvířectva a věcných prostředků z ohroženého prostoru na jiné bezpečné místo. Pokyn k evakuaci může vydat velitel zásahu, zaměstnavatel, obec, kraj. O způsobu provedení evakuace se dozvíte z vysílání Českého rozhlasu, České televize nebo z místního veřejného rozhlasu. Všechno je sice závislé na konkrétní situaci, ale vždy je nutné respektovat nařízený způsob evakuace, aby nedošlo ke zbytečné panice a dopravním problémům. V případě, že dojde k evakuaci, je potřebné dodržet zásady pro opuštění bytu, vzít si s sebou evakuační zavazadlo a dostavit se do určeného evakuačního střediska. Při použití vlastních vozidel je třeba dodržovat pokyny orgánů zabezpečujících evakuaci. Přepravu osob ze zdravotnických a sociálních zařízení, škol apod. řídí personál příslušného zařízení dle evakuačních plánů.

V případě opuštění bytu se nesmí nikdy zapomenout:

- uhasit otevřený oheň v topidlech,
- vypnout elektrické spotřebiče (mimo ledniček a mrazniček),

- uzavřít přívod vody a plynu,
- ověřit, zda i sousedé vědí, že mají opustit byt,
- nezapomenout dětem vložit do kapsy oděvu cedulku se jménem a adresou,
- kočky a psy vzít s sebou v uzavřených schránkách,
- exotická zvířata, která přežijí delší dobu, se nechávají doma, je důležité zásobit je před odchodem potravou,
- nakonec vzít evakuační zavazadlo, uzamknout byt, na dveře dát oznámení, že jste byt opustili a dostavit se na určené místo
- pokud je známo, že někdo ze sousedů je starý, nemožoucí, popřípadě špatně slyší, je vhodné ujistit se, že nastalou situaci vzal na vědomí a případně mu pomoci.

Evakuační zavazadlo se připravuje pro případ opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné události nebo nařízené evakuace. Jako evakuační zavazadlo poslouží každé běžné cestovní zavazadlo, např. batoh, cestovní taška nebo kufr. Zavazadlo je vhodné opatřit visačkou se jménem a adresou.

Obsah evakuačního zavazadla:

- základní trvanlivé potraviny, nejlépe v konzervách, dobře zabalený chléb,
- nádoba s pitnou vodou a vodou pro osobní použití (pitná voda i potraviny by měly být přibližně na tři dny),
- jídelní miska, příbor, polní láhev, otvírač na konzervy, nůž, šití, zavírací špendlíky apod.,
- toaletní a hygienické potřeby,
- osobní doklady, peníze, pojistné smlouvy a jiná cenná dokumentace,
- kniha, hračky pro děti, drobné společenské hry,
- náhradní prádlo, obuv, pláštěnka, náhradní oděv dle roční doby
- léky,
- přenosné rádio s rezervními bateriemi, svítilna, mobilní telefon, nabíječka
- spací pytel nebo přikrývka.

Dále je při evakuaci vhodné dát dětem na krk štítek se jménem a kontaktem na rodiče.

1.4.3.2 Zásady chování během MÚ s únikem nebezpečné látky

Když zazní kolísavý tón sirény (varovný signál), je důležité neprodleně se ukryt, kdekoliv to bude možné (tato zásada neplatí, když se zjevně jedná o povodeň). Není nutné hledat těžké betonové kryty ani místa pod úrovní terénu (sklepy). V prvním okamžiku plně postačí k ochraně života zděná budova, kterou lze uzavřít. Například v objektech a budovách, ať je to kdekoliv na nákupech, na procházce, v zaměstnání, při jednání na úřadech, ve škole, atd. Zvuk sirény nepřikazuje se okamžitě vrátit domů, ale neprodleně se ukryt co nejbližší místo, kde se nachází. Právě tím je dost možné zachránit si život. Děti, které jsou ve škole, je nutné ponechat ve škole a neposílat je domů nebo se snažit je ze školy vyzvednout. Škola se o zajištění jejich bezpečí na nezbytnou dobu postará a sdělí jim, co mají dělat dál. Jestliže zazní siréna během cestování automobilem, je nejlepší okamžitě automobil zaparkovat a vyhledat úkryt v nejbližší budově. Pojem vyhledat úkryt tedy znamená jednoznačně - vyhledat úkryt v nejbližší budově. Tou může být výrobní závod, úřad, kanceláře, obchody, veřejné budovy i soukromé domy. V budově je nutné zavřít dveře a okna kvůli bezpečnosti osob uvnitř. Siréna může s velkou pravděpodobností signalizovat zrovna únik toxických látek, plynů, radiačních zplodin a jedů. Uzavřením prostoru se sníží pravděpodobnost vniknutí látek. Není vhodné telefonovat. Pokus o získání telefonických informací jenom zatíží telefonní síť. Je to zbytečné. Více informací a podrobností, co se stalo a co se doporučuje, jak se zachovat, lze získat ze zpráv a informací z Českého rozhlasu, České televize, ale i z obecního rozhlasu. V některých lokalitách již jsou instalovány elektronické sirény, které kromě akustického tónu sirény mohou vysílat i verbální informace.

K poskytování tísňových informací obyvatelstvu na území ČR jsou uzavřeny dohody mezi Ministerstvem vnitra - generálním ředitelstvím HZS ČR a Českou televizí a Českým rozhlasem. Obdobné dohody s hromadnými informačními prostředky jsou uzavírány na krajské úrovni. Proto i informace o tom, co se stalo, proč byla spuštěna siréna a varováno obyvatelstvo a co dělat dále, se vysílají v pravidelných relacích a zpravodajských vstupech i na regionálních rozhlasových stanicích. V některých městech

a obcích, kde se podařilo vybudovat místní televizní kabelovou síť, se informace vysílají i v její síti, obecním rozhlasem nebo pomocí elektronických sirén. Na stanicích Českého rozhlasu a České televize se předpokládá informování obyvatelstva o opatřeních v rámci celého území ČR v případě krizové situace, která vyžaduje koordinaci opatření na ústřední úrovni.

Pokud nejsou k dispozici prostředky individuální ochrany a je třeba si chránit dýchací cesty a povrch těla, použijí se prostředky improvizované ochrany.

1.4.3.3 Zásady chování při hrozící MÚ související s atmosférickými poruchami

Pod pojmem atmosférických poruch se skrývá bouřlivé, prudké nebo větrné počasí a větrné smrště (vichřice, orkány, tornáda a tropické cyklony). Jako živelní pohromy nás však ohrožují i další klimatické vlivy – sucho, extrémní chlad či vedro, přílišné deště aj. Živelní pohromy v důsledku atmosférických poruch patří k nejničivějším. Kromě bouřlivého větru a větrných smrští způsobují ničivé povodně, sesuvy a velké škody na zemědělské půdě, na stavbách, komunikacích, na majetku i životech lidí. Díky pokročilým meteorologickým technologiím lze do jisté míry předvídat sílu, čas a místo zásahu některých atmosférických poruch⁸⁾.

V případě hrozící vichřice je dobré zdržovat se v budově a omezit pobyt ve venkovních prostorech. Dále je dobré nenechávat venku věci, jako například kola a pověšené prádlo. Pokud hrozí padání krup, je dobré dát auto do garáže, pokud je tato možnost. Opouští-li se domácnost, není dobré nechat otevřená okna. Za bouřky omezit počet puštěných spotřebičů.

1.4.3.4 Zásady chování při požáru

Jako požár označujeme, nežádoucí a neovladatelné hoření. Na rozdíl od mnoha MÚ jako jsou třeba povodně, vichřice či zemětřesení, požár nelze předvídat, ale je nejčastěji způsobený nedbalostí, neopatrností nebo úmyslem člověka. Požár může vzniknout také

jako druhotný účinek mimořádných událostí- nehod, havárií. Požáry ročně způsobí mnohamiliónové škody, ničí majetek a ohrožují zdraví a životy lidí i zvířat.

Příčiny požárů jsou v podstatě se stále opakující- neopatrnost kuřáků, zakládání ohňů a vypalování porostů, neopatrnost při manipulaci s různými přístroji. Na rozdíl od Ameriky, Austrálie či jihu Evropy jsou u nás mnohem méně časté požáry způsobené bleskem, samovznícením při vysokých teplotách nebo extrémním suchem.

V rámci prevence je důležité řídit se určitými pravidly. Je nutné počínat si velmi opatrně při používání tepelných, elektrických, plynových a jiných spotřebičů, při skladování a používání hořlavých a požárně nebezpečných látek. Důležité je dodržovat zákazy týkající se požární ochrany na označených místech. V domácnostech je zároveň velmi důležité vědět, kde se nacházejí uzávěry plynu a elektřiny, případně u bytových domů hasicí přístroje a hydranty.

V případě požáru je důležité rozumně usoudit, jestli je v našich silách to uhasit nebo ne. Je dobré vědět, kudy může vést úniková cesta. Při požáru totiž není ohrožujícím faktorem pouze teplo, ale také zplodiny a kouř z hoření, které jsou toxické. Požár je nutné neodkladně nahlásit na tísňovou linku 150 nebo 112.

Hasicí přístroj je určen k hašení začínajícího požáru, tj. pro prvotní protipožární zásah. Obsahuje určitý druh hasiva a je opatřený zařízením, kterým se přístroj uvádí do činnosti. Hasicí přístroje dělíme na přenosné, pojízdné a přívěsné, dále se dělí dle druhu hasiva, kterým jsou plněny.

1.4.4 Improvizovaná ochrana

Improvizované ochranné prostředky značí oděv a jiné ochranné pomůcky, které slouží k individuální ochraně v případě MÚ s únikem nebezpečné látky viz obr. 3. Používají se v případě nutnosti opuštění zvoleného úkrytu.

Pokud nejsou k dispozici prostředky individuální ochrany a je třeba si chránit dýchací cesty a povrch těla, použijí se prostředky improvizované ochrany.

K ochraně dýchacích cest se přiloží navlhčená rouška (zhotovená z kapesníků, ručníků, utěrek apod.) na nos a ústa.

Hlavase chrání čepicí, kloboukem, šálou či kuklou tak, aby vlasy byly úplně zakryty a zvolená pokrývka hlavy chránila též čelo, uši a krk.

Oči se chrání brýlemi - lyžařskými či motoristickými.

Povrch těla je třeba chránit kombinézou, kalhotami, pláštěm nebo pláštěnkou do deště.

Nohy vysokými botami nebo holínkami, ruce gumovými nebo koženými rukavicemi.

Při návratu ze zamořeného prostoru do obývacích prostorů se musí odložit před vchodem veškerý svrchní oděv do igelitového pytle a zavázat jej. Pokud je to možné, pečlivě se osprchovat, otřít do sucha a obléct se do suchého oděvu.

O náhradní oděvy bývá postaráno v místě, kde jsou evakuovaní soustředěni. Často se jedná o školy a podobná zařízení.

Obr. 3 Prostředky improvizované ochrany- zdroj <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/jak-se-ochranit-v-zamorenem-prostredi>

1.4.5 Návrat po povodních

Při návratu domů je důležité dle stavu vody zkontrolovat statiku objektu. Pokud má objekt vlastní zdroj pitné vody, neužívat ji, dokud není všemi testy vyhodnocena jako nezávadná. Dále je důležité nechat si zkontrolovat všechny elektrorozvody a spotřebiče. Nikdy by to neměli lidé zkoušet sami. Důležité je dodržovat veškeré hygienické normy a dbát na použití ochranných prostředků- gumových rukavic, gumáků apod. Veškeré

kontaminované potraviny a uhynulé zvířectvo je nutné zlikvidovat. Nutné je nechat si ošetřit každé i drobné poranění, ke kterému dojde. Zdokumentovat škody pro pojišťovnu. Je dobré všechny věci a nábytek důkladně umýt dezinfekčním prostředkem a nechat uschnout. Pokud je to možné, je dobré pomáhat starým a nemohoucím.

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem této práce je zhodnotit možnosti individuální ochrany obyvatel během mimořádných událostí a jejich znalosti v této oblasti.

2.2 Hypotézy

Občané mají dostatečné znalosti v oblasti individuální ochrany obyvatelstva.

3 METODIKA

Mým cílem bylo zjistit znalosti obyvatel v oblasti individuální ochrany a chování během mimořádných událostí. K tomuto výzkumu jsem zvolila běžnou cestu a anonymního dotazníku. Dotazník se skládal ze dvou částí. V obecné části jsem zjišťovala informace o věku dotazovaných, velikosti obce kde žijí a pohlaví. Ve hlavní části jsem se zaměřila na znalosti související s mimořádnými událostmi a individuální ochranou a na reakce při vzniku těchto MU.

Dotazník jsem vytvořila ve 3 verzích pro žáky základních škol, středních škol a pro dospělé osoby. Formulaci jednotlivých otázek a odpovědí jsem konzultovala s pedagogickými pracovníky, abych předešla případnému nepochopení u mladších žáků. Na základě předchozí domluvy jsem zaslala jednu verzi dotazníků na ZŠ Na Valtické, kde jsem měla domluvené vyplnění dotazníků žáky 7.-9. tříd. Verzi pro SŠ jsem zaslala na Soukromou SOŠ manažerskou a zdravotnickou Břeclav s.r.o., tu jsem zvolila vzhledem k dvěma dosti rozdílným oborům (obor zdravotnický a ekonomický). Zde dotazník vyplňovali studenti 1.-3. ročníků. Na obou školách proběhlo šetření v měsíci lednu 2012. Kategorii dospělých jsem přímo oslovila na ulici před nákupním centrem, taktéž v měsíci lednu 2012.

Celkem jsem rozeslala na ZŠ a SŠ 150 dotazníků pro žáky a dalších 36 dospělých osob jsem oslovila náhodným výběrem, proto nepředpokládám, že by měli nějaký vztah k IZS, PO a podobně. Návratnost byla 100% vzhledem k zájmu oslovených škol o zpětnou vazbu ve formě zaslání zpracovaných výsledků.

Dotazníky pro jednotlivé věkové kategorie se lišily počtem otázek vzhledem k věku, jemuž byly určeny, a předpokládaným znalostem. Dotazník pro ZŠ měl, vyjma obecných otázek, 5 otázek s odpovědí výběrem předložené odpovědi a dvě, které bylo potřeba doplnit. Verze pro SŠ měla 6 otázek s odpovědí výběrem předložené odpovědi a dvě, které bylo třeba doplnit. Ve verzi pro dospělé bylo 11 otázek s odpovědí výběrem předložené odpovědi, z toho u jedné bylo více možností (respondenti na to byli upozorněni). K tomu dotazník obsahoval dvě otázky na doplnění.

4 VÝSLEDKY

4.1 Výsledky dotazníkového šetření

4.1.1 Obecná část

V obecné části jsou shrnuti respondenti dohromady. Celkem je 73 respondentů ze ZŠ, 77 ze SŠ a 36 dospělých.

4.1.1.1 Věk:

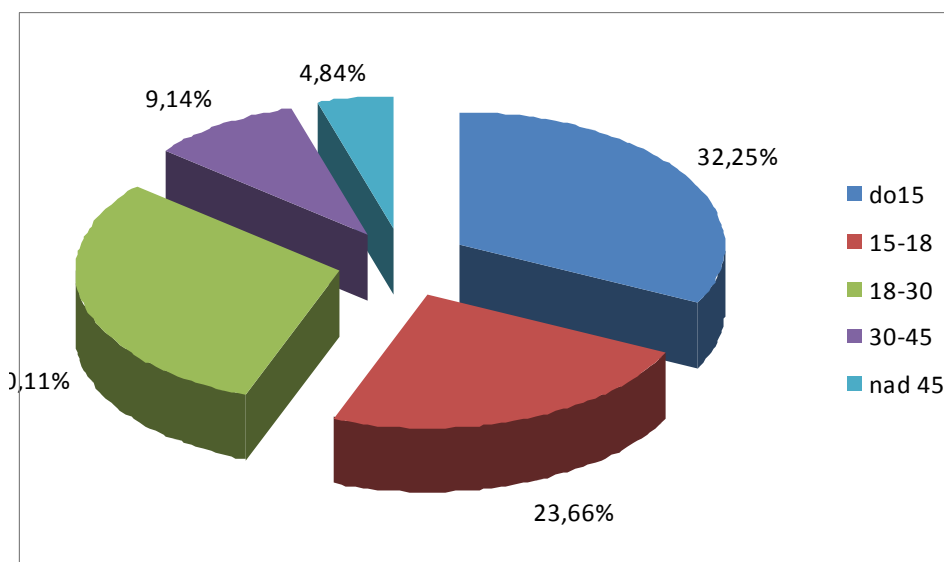
Dotazníky jsou směřované zcela úmyslně k mladší generaci, protože účelem bylo zjištění úrovně znalostí. K získávání těchto znalostí dochází jak na základní tak na střední škole. Bohužel v dnešní době výuka není ucelená a dostačující.

Tabulka 1 věk respondentů

Věk respondentů	Počet	V procentech
do15	60	32,25%
15-18	44	23,66%
18-30	56	30,11%
30-45	17	9,14%
nad 45	9	4,84%
Celkem	186	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 1 věk respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.1.2 Bydliště- dle počtu obyvatel

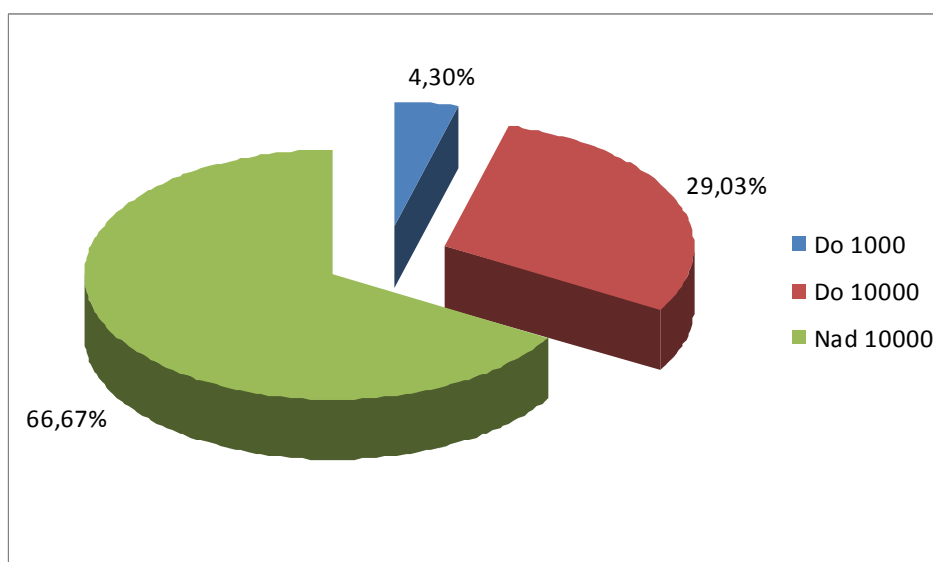
Tato otázka směřovala na velikost bydliště. Většina dotázaných byla přímo z Břeclavi
ostatní z obcí spadajících do daného ORP.

Tabulka 2 Bydliště podle počtu obyvatel

Velikost obce	Počet respondentů v %
Do 1000	4,30%
Do 10000	29,03%
Nad 10000	66,67%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 2 Bydliště podle počtu obyvatel

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.1.3 Pohlaví

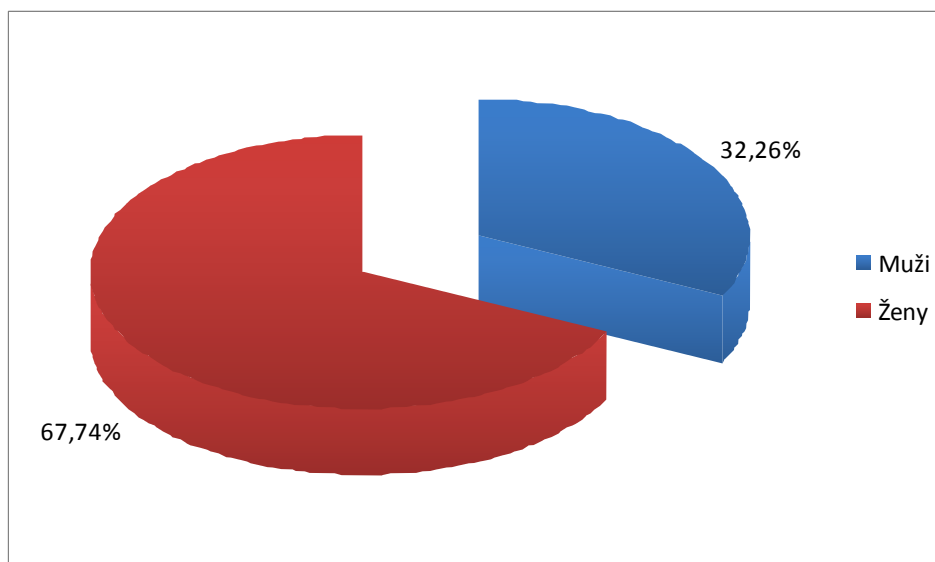
Z celkového počtu respondentů bylo 151 respondentů ze základní a střední školy. Vzhledem k tomu nebylo možné ovlivnit rozložení pohlaví, aby bylo vyrovnané. Respondenti byly zastoupeni přibližně v poměru 1:2 mužů a žen.

Tabulka 3 Pohlaví respondentů

Pohlaví	Počet v %	Počet
Muži	32,26%	60
Ženy	67,74%	126

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 3 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2 Hodnocení odpovědí dotazníkového šetření

U jednotlivých otázek jsem uvedla konkrétní počty odpovědí (souhrnně od všech věkových kategorií) a to jak přímou hodnotou (počtem odpovědí), tak procentuelně. Závěrečné hodnocení hypotézy jsem provedla pouze z otázek s danou jednou správnou odpovědí.

Otázky byly směřovány na zjištění reakcí během různých MÚ, které lidé obvykle řeší sami. Další část otázek byla směřována na znalosti z oblasti osobní ochrany. Poslední část se týkala obecných znalostí z dané oblasti a reakcí dotázaných v případě vzniku MÚ.

4.1.2.1 Co uděláte jako první, když vám doma začne hořet elektrické zařízení?

Tato otázka nebyla položena v dotaznících pro ZŠ. Otázka byla položena 113 respondentům.

Na tuto otázku byly nabídnuty dvě možné odpovědi:

- a) vypnu pojistky
- b) pokusím se to uhasit vodou

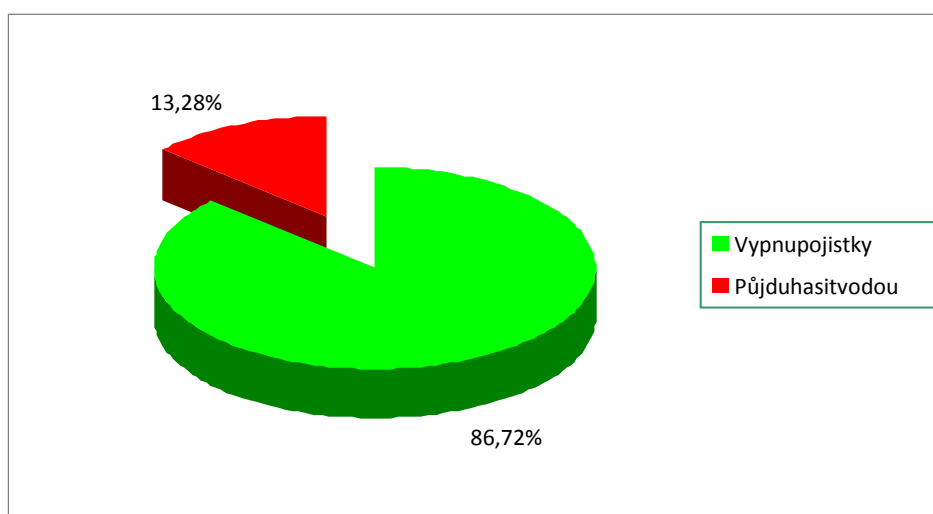
Správná odpověď byla a). Z celkového počtu 113 respondentů odpovědělo 98 správně. Pro zajímavost špatná odpověď se častěji vyskytovala u žáků SŠ, zde špatně odpovědělo 12 ze 77 dotázaných (15,58%). U dospělých odpověděli špatně 3 z 36 dotázaných (8%).

Tabulka 5 Co uděláte jako první, když začne hořet elektrické zařízení?

	Odpověď	Počet odpovědí v %	Počet odpovědí
a)	Vypnu pojistky	86,72%	98
b)	Půjdu hasit vodou	13,28%	15

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 4 Co uděláte jako první, když začne hořet elektrické zařízení?

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.2 Jste doma a z rozhlasu se dozvíte, že ve vašem městě došlo k úniku nebezpečné látky...

Tato otázka byla ve všech kategoriích a byly u ní udány stejné odpovědi. Byla položena 186 respondentům.

Na tuto otázku byly nabídnuty tyto odpovědi:

- a) vyběhnu před dům, abych zjistil, odkud a jaká látka se blíží
- b) půjdu do místnosti v nejvyšším poschodí, která má pokud možno okna odvrácená od místa úniku nebezpečné látky, a utěsním okna i dveře
- c) uteču se ukrýt do sklepa, protože tam je jenom jedno malé okno a nebezpečná látka se tam nedostane.

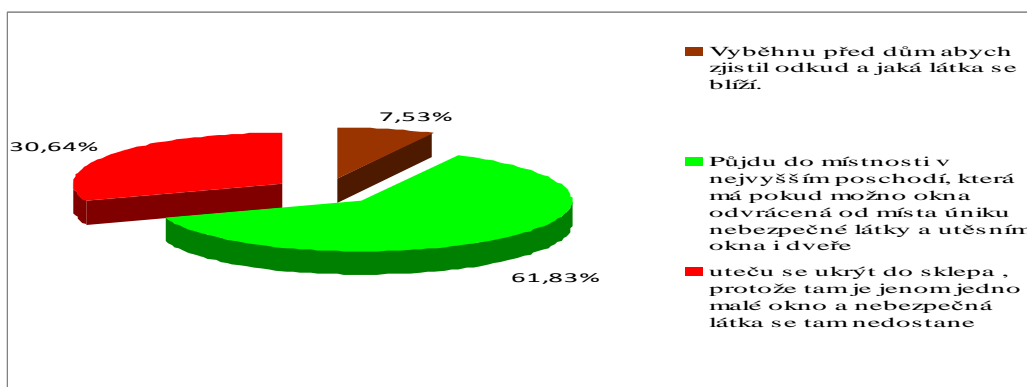
Správnou odpovědí bylo, že půjdu do místnosti v nejvyšším poschodí, která má pokud možno okna odvrácená od místa úniku nebezpečné látky a utěsním okna i dveře. Z celkového počtu 73 dotázaných ze ZŠ odpovědělo 42 špatně (57,53%). Na SŠ odpovědělo z celkového počtu 77 respondentů 23 špatně (29,87%). A u dospělých z 36 odpovědělo špatně 6 (16,67%).

Tabulka 6 Jste doma a z rozhlasu se dozvíte, že ve vašem městě došlo k úniku nebezpečné látky...

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	Vyběhnu před dům abych zjistil odkud a jaká látka se blíží.	14	7,53%
b)	Půjdu do místnosti v nejvyšším poschodí, která má pokud možno okna odvrácená od místa úniku nebezpečné látky a utěsním okna i dveře	115	61,83%
c)	uteču se ukrýt do sklepa , protože tam je jenom jedno malé okno a nebezpečná látka se tam nedostane	57	30,64%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 5 Jste doma a z rozhlasu se dozvíte, že ve vašem městě došlo k úniku nebezpečné látky...

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.3 Pro případ evakuace z místa bydliště si trvanlivé potraviny...

Tato otázka byla položena ve všech verzích dotazníků a se stejnými možnostmi pro odpověď. Otázku zodpovědělo 186 respondentů.

Možnosti pro odpověď byly:

- a) připravíme minimálně na 1 týden
- b) připravíme asi na dobu 3 dnů
- c) nepřipravujeme vůbec - později si něco seženeme nebo nám to dodají záchranáři

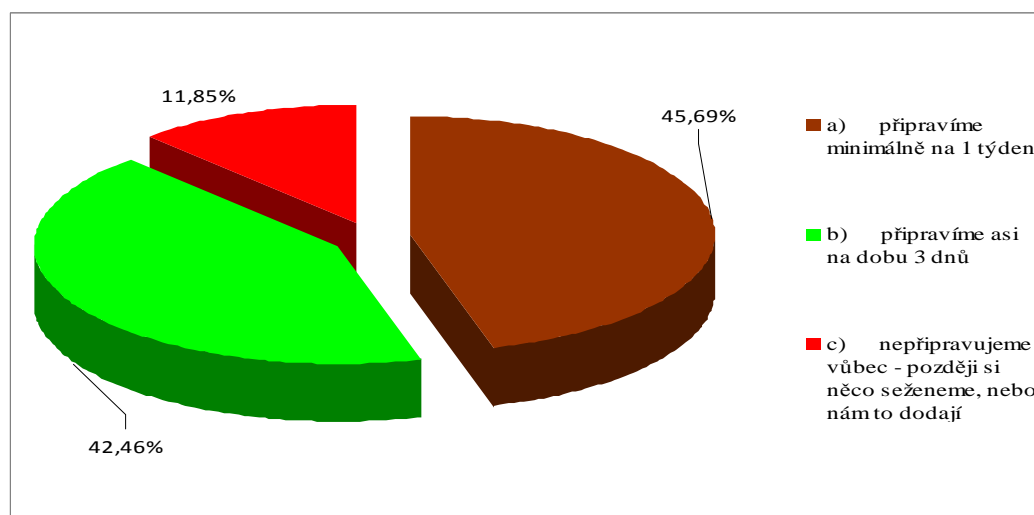
Správná odpověď byla, že je nutné si trvanlivé potraviny připravit na dobu asi 3 dnů. Odpověď, že si potraviny nepřipravujeme vůbec, nevybral ani jeden z dospělých respondentů. Naopak ji zaškrtno 10 studentů SŠ (cca 13%) a 12 žáků ZŠ (16,4%).

Tabulka 7 Pro případ evakuace z místa bydliště si trvalé potraviny...

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	připravíme minimálně na 1 týden	85	45,69%
b)	připravíme asi na dobu 3 dnů	79	42,46%
c)	nepřipravujeme vůbec - později si něco seženeme nebo nám to dodají záchranáři	22	11,85%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 6 Pro případ evakuace z místa bydliště si trvalé potraviny...

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.4 Co uděláte v případě, že v zprávách hlásí na noc silné bouřky?

Tato otázka byla obsažena pouze ve verzi pro dospělé, takže na ni odpovídalo 36 dotázaných.

Na tuto otázku byly pouze dvě odpovědi:

- a) nic, chovám se jako obvykle
- b) budu se snažit omezit počet zapnutých elektrických přístrojů

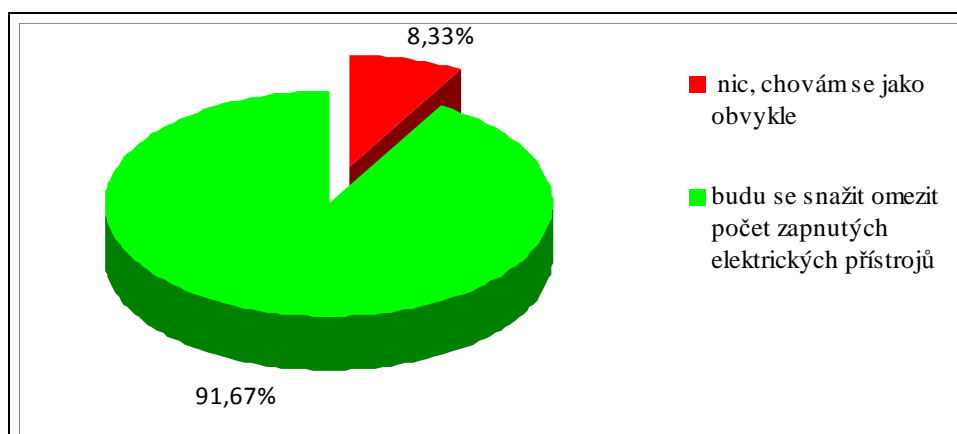
Správnou odpovědí bylo, že se budou snažit omezit počet zapnutých elektrických přístrojů.

Tabulka 8 Co uděláte v případě, že ve zprávách hlásí na noc silné bouřky?

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	nic, chovám se jako obvykle	3	8,33%
b)	budu se snažit omezit počet zapnutých elektrických přístrojů	33	91,67%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 7 Co uděláte v případě, že ve zprávách hlásí na noc silné bouřky?

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.5 Jaký je rozdíl mezi epidemií a epizootií

Tato otázka byla obsažena pouze ve verzi pro dospělé. Takže na ni odpovídalo 36 dotázaných.

Odpovědi byly dvě:

- a) žádný
- b) epidemie je hromadné onemocnění lidí a epizootie hromadná nákaza u zvířat na velkém území

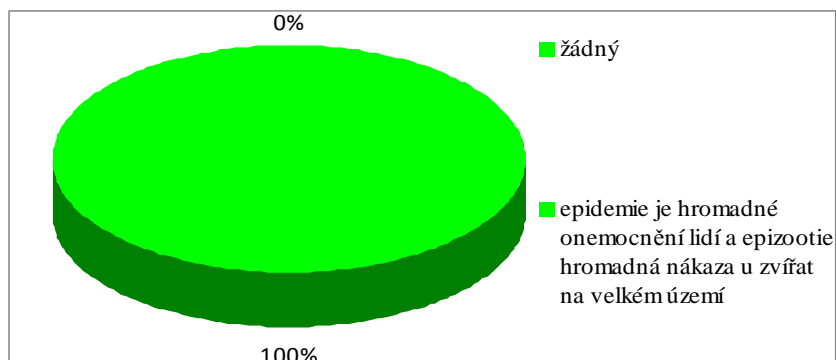
Správnou odpovědí bylo, že epidemie je hromadné onemocnění lidí a epizootie hromadná nákaza u zvířat na velkém území. Na tuto otázku neodpověděl žádný dotázaný špatně

Tabulka 9 Jaký je rozdíl mezi epidemií a epizootií?

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	žádný	0	0%
b)	epidemie je hromadné onemocnění lidí a epizootie hromadná nákaza u zvířat na velkém území	36	100%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 8 Jaký je rozdíl mezi epidemií a epizootií?

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.6 Nepřerušovaný, 140 s trvajícím tón sirény znamená

Tato otázka byla položena ve všech verzích dotazníků a se stejnými možnostmi pro odpověď. Otázku zodpovědělo 186 respondentů.

Na tuto otázku byly tři odpovědi:

- a) konec poplachu
- b) zkoušku sirén (ověřování provozuschopnosti systému varování a vyrozumění)
- c) všeobecnou výstrahu (varování obyvatelstva při vzniku mimořádné události)

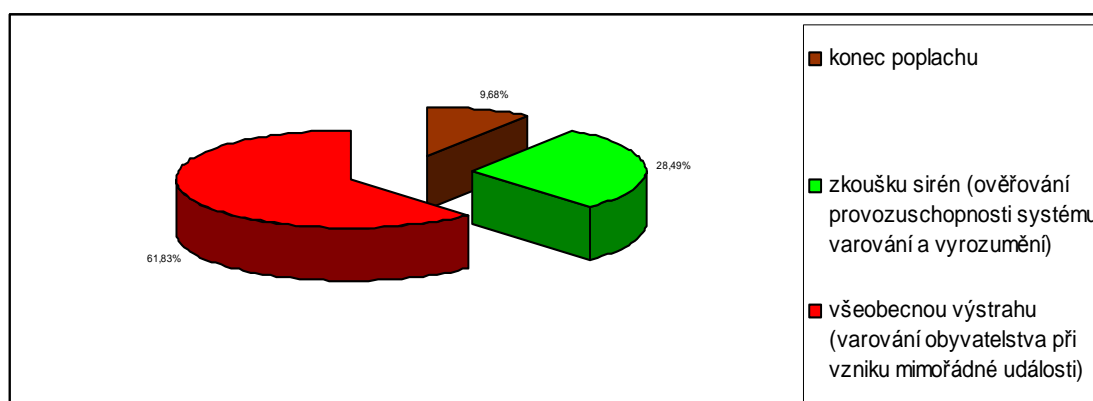
Správná odpověď byla, že se jedná o zkoušku sirén. Na tuto otázku odpovědělo správně 41% dotázaných kategorie dospělý, 22% studentů SŠ a 27% žáků ZŠ.

Tabulka 10 Nepřerušovaný, 140 s trvajícím tón sirény znamená

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	konec poplachu	18	9,68%
b)	zkoušku sirén (ověřování provozuschopnosti systému varování a vyrozumění)	53	28,49%
c)	všeobecnou výstrahu (varování obyvatelstva při vzniku mimořádné události)	115	61,83%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 9 Nepřerušovaný, 140 s trvajícím tón sirény znamená

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.7K ochraně zdraví při mimořádných událostech se mohou použít improvizované ochranné prostředky, jako například pláštěnka, namočený kapesník, igelitový sáček. Tyto prostředky nás chrání před

Tato otázka byla položena ve všech verzích dotazníků a se stejnými možnostmi pro odpověď. Otázku zodpovědělo 186 respondentů.

Na tuto otázku byly tři odpovědi:

- a) před deštěm a nepřízní počasí při evakuaci
- b) účinky požáru v bytě
- c) účinky nebezpečných chemických látek

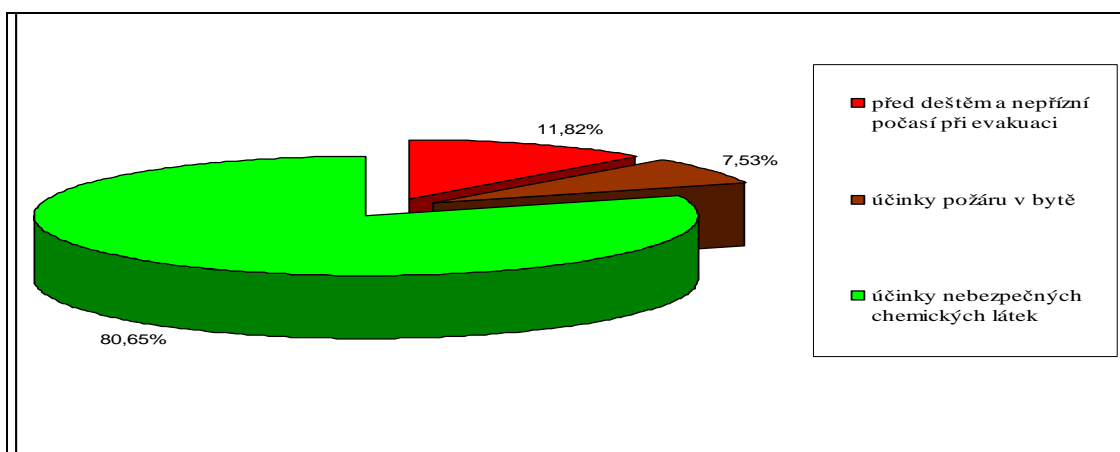
Správnou odpovědí zde bylo, že chrání před účinky nebezpečných chemických látek. Na tuto otázku odpovědělo správně 94,44% dospělých dotázaných, 75,32% dotázaných studentů SŠ a 79,45% žáků ZŠ.

Tabulka 11 K ochraně zdraví při mimořádných událostech se mohou použít improvizované ochranné prostředky, jako například pláštěnka, namočený kapesník, igelitový sáček. Tyto prostředky nás chrání před

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	před deštěm a nepřízní počasí při evakuaci	22	11,82%
b)	účinky požáru v bytě	14	7,53%
c)	účinky nebezpečných chemických látek	150	80,65%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 10K ochraně zdraví při mimořádných událostech se mohou použít improvizované ochranné prostředky, jako například pláštěnka, namočený kapesník, igelitový sáček. Tyto prostředky nás chrání před

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.8. Když dojde k evakuaci, nesmí se zapomenout při opuštění bytu

Tato otázka byla položena ve všech verzích dotazníků a se stejnými možnostmi pro odpověď. Otázku zodpovědělo 186 respondentů.

Na tuto otázku byly tři možné odpovědi:

- a) vytáhnout všechny spotřebiče ze zásuvky vyjma ledničky a mrazničky
- b) zapnout naplno topení
- c) vypnout pojistky, plyn a vodu

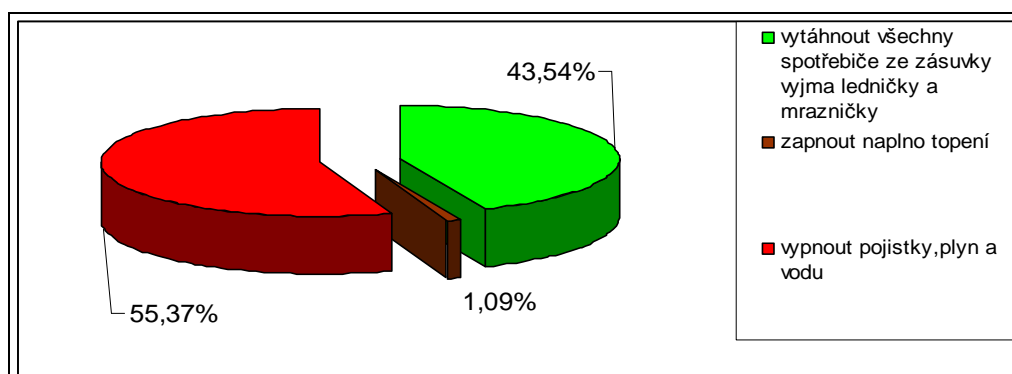
Správnou odpovědí bylo vytáhnout všechny spotřebiče ze zásuvky vyjma ledničky a mrazničky. Na tuto otázku odpovědělo správně 8,33% dospělých respondentů, 14,37% studentů SŠ a 89,04% žáků ZŠ.

Tabulka 12 Když dojde k evakuaci, nesmí se zapomenout při opuštění bytu

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	vytáhnout všechny spotřebiče ze zásuvky vyjma ledničky a mrazničky	81	43,54%
b)	zapnout naplno topení	2	1,09%
c)	vypnout pojistky, plyn a vodu	103	55,37%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 11 Když dojde k evakuaci, nesmí se zapomenout při opuštění bytu

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.9. Po návratu domů po povodních je nutné (více správných možností)

Tato otázka byla obsažena pouze ve verzi pro dospělé. Takže na ni odpovídalo 36 dotázaných.

Na tuto otázku bylo k výběru 5 možností, správné byly tři:

- a) nechat zkontrolovat studnu, pokud ji užíváme jako zdroj vody
- b) vyhodit veškerý nábytek, koberce a vše co přišlo do styku s vodou
- c) vše(nádobí, náradí a další omyvatelné věci) důkladně vyčistíme vodou s dezinfekčním prostředkem(např. savo)
- d) dbáme na používání ochranných prostředků jako jsou gumáky, gumové rukavice a pod.
- e) zapojit veškeré elektrospotřebiče do zásuvky, aby se zjistilo, co funguje

Správnou odpovědí bylo, že je nutné nechat zkontrolovat studnu, pokud je používána jako zdroj pitné vody; vše důkladně vyčistíme vodou s dezinfekčním prostředkem a dbáme na používání ochranných prostředků.

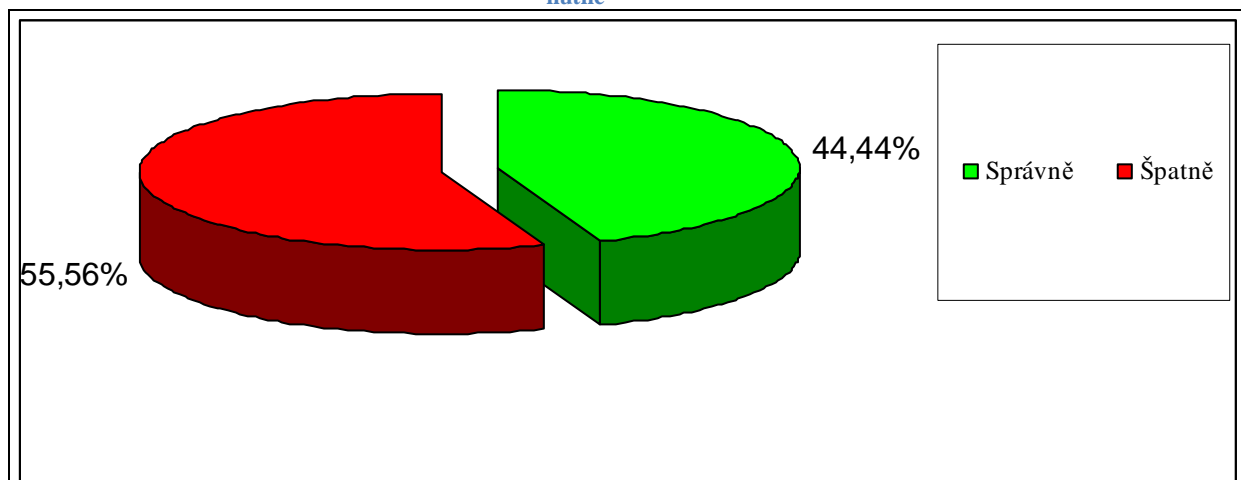
U této otázky jsem vyhodnocovala pouze počet správných a špatných odpovědí celkově.

Tabulka 13 Po návratu domů po povodních je nutné

Odpověď	Počet	Počet v %
Správně	16	44,44%
Špatně	20	55,56%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 12 Po návratu domů po povodních je nutné

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.10 Hořlavé a nebezpečné kapaliny lze doma skladovat

Tato otázka byla obsažena pouze ve verzi pro dospělé, takže na ni odpovídalo 36 dotázaných.

Na tuto otázku byly tři možné odpovědi:

- a) nelze je skladovat vůbec
- b) lze je skladovat, ale v pouze zákonem omezeném množství
- c) lze je skladovat bez omezení

Správnou odpovědí bylo, že lze skladovat, ale pouze v zákonem omezeném množství.

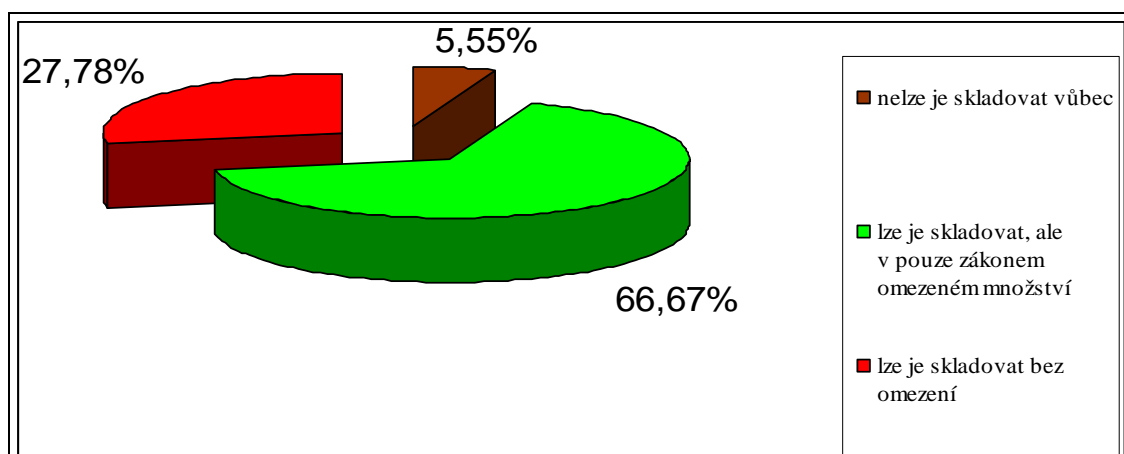
Na tuto otázku odpovědělo správně 24% dotázaných.

Tabulka 14 Hořlavé a nebezpečné kapaliny lze doma skladovat

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	nelze je skladovat vůbec	2	5,55%
b)	lze je skladovat, ale v pouze zákonem omezeném množství	24	66,67 %
c)	lze je skladovat bez omezení	10	27,78%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 13 Hořlavé a nebezpečné kapaliny lze doma skladovat

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.11 Vyjmenujte, co vše patří do evakuačního zavazadla

Tato otázka byla položena ve všech verzích dotazníků a se stejnými možnostmi pro odpověď. Otázku zodpovědělo 186 respondentů.

K této otázce jsem nedala možnosti. Jako správnou odpověď jsem brala pokud dotyčný vyjmenoval základních 5 kategorií:

1. jídlo a pití + nádobí
2. cennosti a dokumenty
3. léky a hygiena
4. oblečení a vybavení pro přespání
5. přístroje, nástroje a zábava.

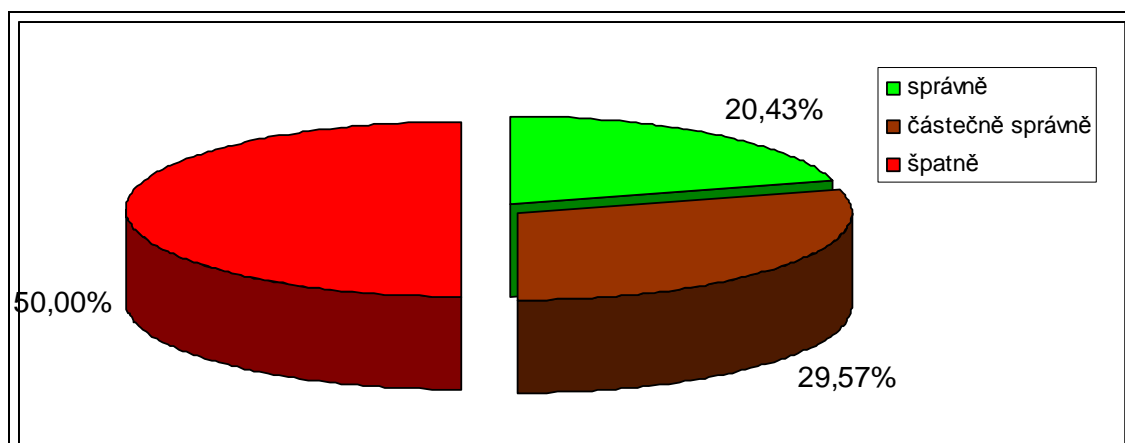
Jako částečně správnou, pokud si vzpomněli na věci alespoň z prvních tří kategorií.

Tabulka 15 Vyjmenujte, vše co patří do evakuačního zavazadla

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	správně	38	20,43%
b)	částečně správně	55	29,57%
c)	špatně	93	50,00%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 14 Vyjmenujte vše co patří do evakuačního zavazadla

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2.12 Co si na sebe vezmete jako improvizovanou ochranu v případě úniku chemické látky

Tato otázka byla položena ve všech verzích dotazníků a se stejnými možnostmi pro odpověď. Otázku zodpovědělo 186 respondentů.

Na tuto otázku nebyly možnosti na výběr. Jako správnou odpověď jsem brala, pokud dotázaní napsali:

1. ochranu pro hlavu
2. ochranu očí a dýchacích cest
3. ochranu pro končetiny (ruce a nohy zvlášť)
4. ochranu těla

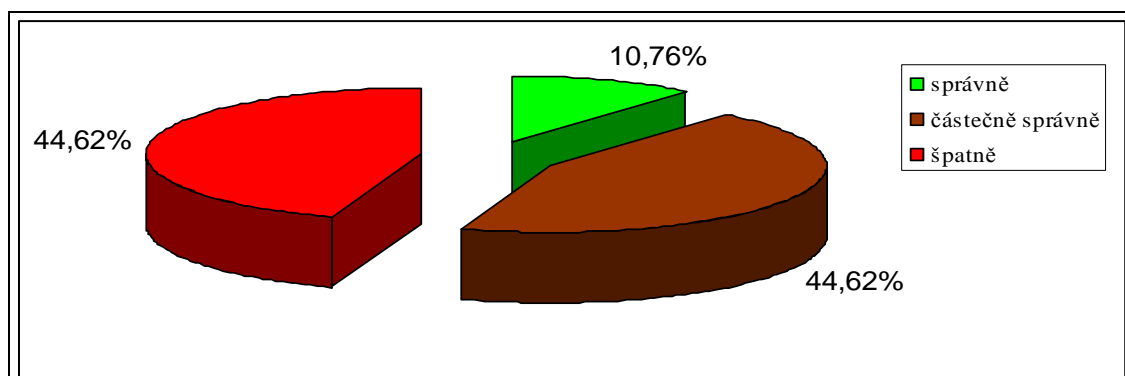
Jako částečně správná byla hodnocená, pokud si vzpomněli alespoň na 2 kategorie.

Tabulka 16 Co si na sebe vezmete jako improvizovanou ochranu v případě úniku chemické látky

	Odpověď	Počet	Počet v %
a)	správně	20	10,76%
b)	částečně správně	83	44,62%
c)	špatně	83	44,62%

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 15 Co si na sebe vezmete jako improvizovanou ochranu v případě úniku chemické látky

Zdroj: vlastní výzkum

5DISKUZE

Cílem dotazníkového šetření mé bakalářské práce bylo zjištění znalostí obyvatel v oblasti individuální ochrany a mimořádných událostí.

Výzkum jsem zpracovala formou dotazníkového šetření, zaměřeného na několik kategorií - pro žáky ZŠ, SŠ a pro dospělé. Při zpracování jsem vycházela z toho, co by vzhledem k věku měli znát a zároveň, s jakými situacemi se mohou vzhledem k volené oblasti setkat. Proto měl dotazník tři formy, které se lišily pouze počtem otázek. Samotné otázky byly formulovány stejně včetně možností. U otázek, které měly více správných možností, byli dotazovaní upozorněni.

U většiny otázek byla jasně daná správná odpověď, u doplňovacích jsem kromě správné a špatné rozlišovala i částečně správnou odpověď, kdyby byla otázka z většiny zodpovězena.

V kapitole výsledků jsem dodala kompletní výsledky, v nichž nebyl udán pouze počet správných a špatných odpovědí, ale celkový obraz, kdo jak odpověděl.

V první části dotazníku jsem zjišťovala všeobecné údaje jako je pohlaví, věk a velikost obce v níž žijí. Z dotazníku je jasné, že počet dotázaných žen byl vyšší, než počet dotázaných mužů, tuto skutečnost způsobil vyšší počet dívek v dotazovaných třídách.

Celkově jsem se spíše zaměřila na žáky základní a střední školy, z důvodu, že je to období, kdy v rámci vzdělávání získávají znalosti v této oblasti a zároveň i všeobecný přehled, také narůstá osobní zodpovědnost za vlastní chování.

V druhé části šetření už byly samotné otázky, které se zaměřovaly na jednotlivé mimořádné události a reakce při jejich vzniku. Zjišťovala jsem, zda by respondenti byli schopni se o sebe postarat a poradit si. Za dostatečné bych označila otázky, u kterých odpovědělo alespoň 70 % dotázaných správně. Přesná čísla jsou k nalezení v kapitole výsledky.

První otázka zněla: „Co uděláte jako první, když začne hořet elektrické zařízení?“.

Správně zde odpovědělo 87 % dotázaných. Z této otázky plyne, že většina dotázaných by správně zareagovala v případě, že by začalo hořet elektrické zařízení.

Druhá otázka zněla: „Jsem doma a z rozhlasu se dozvím, že v našem městě došlo k úniku nebezpečné látky...“. Na tuto otázku odpovědělo správně necelých 62 % dotázaných, což je nedostatečné.

Třetí otázka zněla: „Pro případ evakuace z místa bydliště si trvanlivé potraviny...“. Na tuto otázku odpovědělo správně necelých 43 % dotázaných. Vzhledem k tomu, že dalších 42 % odpovědělo, že by si potraviny připravili na celý týden, dá se vyvodit, že více než 80 % dotázaných by bylo potravinami zásobeno na tři dny.

Čtvrtá otázka zněla : „Co uděláte v případě, že v zprávách hlásí na noc silné bouřky?“. Na tuto otázku odpovědělo správně více než 91 % dotázaných, takže jsou tyto znalosti dostatečné.

Pátá otázka zněla: „Jaký je rozdíl mezi epidemií a epizootií?“. V této otázce odpověděli správně všichni dotázaní.

Šestá otázka zněla: „Nepřerušovaný 140 s trvajícím tónem sirény znamená“. Na tuto otázku odpovědělo správně pouze 28,49 % dotázaných. Poukazuje to na mezery ve znalostech jednotlivých výstražných signálů.

Sedmá otázka zněla: „K ochraně zdraví při mimořádných událostech se mohou použít improvizované ochranné prostředky, jako například pláštěnka, namočený kapesník, igelitový sáček. Tyto prostředky nás chrání před“. Na tuto otázku odpovědělo správně 80,65 % dotázaných.

Osmá otázka zněla: „Když dojde k evakuaci, nesmí se zapomenout při opuštění bytu/domu“. Správně odpovědělo 43,54 % dotázaných, což je nedostatečné. Jak plyne z ostatních odpovědí, většina lidí by opomněla nechat zapnutou lednici a mrazák, vzhledem k tomu, že zaškrtnuli variantu ve které by vypnuli i pojistky.

Devátá otázka zněla: „Po návratu domů, po povodních je nutné (více možných odpovědí)“. U této otázky byly tři správné odpovědi a za správnou odpověď jsem považovala pouze to, pokud zaškrtnuli pouze ty tři správné. Správně odpovědělo necelých 45 % dotázaných.

Desátá otázka zněla: „ Hořlavé a nebezpečné kapaliny lze doma skladovat“. Na tuto otázku odpovědělo správně necelých 67 % respondentů.

Jedenáctá otázka zněla: „Vyjmenujte, co vše patří do evakuačního zavazadla“ U této otázky bylo složitější vyhodnocení, ale za správné jsme považovala, pokud si dotázaní

vzpomněli na všechny kategorie (viz kapitola 4.1.2.11). Jako částečně správné, pokud si vzpomněli alespoň na první tři kategorie z daného seznamu. Správně odpovědělo 20,43 %, dohromady i s těmi částečně správnými to bylo přesně 50 %, což je nedostatečné.

Dvanáctá otázka zněla: „Co si na sebe vezmete jako improvizovanou ochranu v případě úniku chemické látky“. U této otázky jsem jako správnou odpověď považovala vyjmenování nutného krytí (viz kapitola 4.1.2.12). Správně odpovědělo 10,76 %, spolu s částečně správnými to dalo 55,38 %, což je nedostatečné.

Z celkového zhodnocení dotazníků bylo 8 otázek, na něž byla pouze jedna správná odpověď. Do celkového hodnocení úspěšnosti proto počítám pouze tyto otázky. Z toho plyne, že celková procentuelní úspěšnost se pohybuje kolem 67 %, což je nedostatečné. Byly otázky, u kterých byl celkový počet správných odpovědí hraniční, bohužel jsou i takové, ve kterých byl až kriticky nízký. Jako řešení by se zvláště v nižším věku jevílo rozšíření prostoru pro výuku dané problematiky. Pokud jde o dospělé, je cestou spíše vyšší informovanost, ať už v rámci lokálních periodik (různých měsíčníků vydávaných obcemi) či cestou kurzů, případně podávání informací formou televizního vysílání, především v případě reálně hrozící MU.

6 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce s názvem „Individuální ochrana obyvatel během mimořádné události na Břeclavsku“ měla za cíl zjistit možnosti a znalosti obyvatel v oblasti individuální ochrany a jednání za mimořádných událostí. V této práci jsem se zaměřila především na rizika, která ohrožují obyvatele dané oblasti, při těchto zjištěních jsem vycházela především ze zpracovaného havarijního plánu, ze kterého jsem vyčlenila nejen ohrožení, se kterými se běžně setkáváme, ale také hrozby, které jsou aktuální i přesto, že jsme se s nimi zde ještě nesečkali a tudíž s nimi nejsou běžné zkušenosti (například terorismus či užití biologických zbraní).

Pracovní hypotéza stanovená před začátkem práce zněla „Občané mají dostatečné znalosti v oblasti individuální ochrany obyvatelstva.“. Z výzkumu, který jsem k práci vykonala, jsem se snažila zjistit znalosti obyvatel související s mimořádnými událostmi, které se v dané oblasti umí objevit - například povodně a s tím související evakuace nebo únik nebezpečných látek. Výzkum jsem vykonala formou dotazníkového šetření.

Dotazník jsem vytvořila ve třech verzích (viz. přílohy 1-3). Verze se od sebe lišily pouze počtem otázek, vzhledem k věku dotazovaných. Otázky byly směřovány dvěma směry na konkrétní znalosti a vědomosti dotázaných a na reakce dotázaných v případě vzniku MU. Část otázek byla položena s předem nabízenými možnostmi pro odpověď. Jedna otázka, vyskytující se pouze v dotazníku pro dospělé, měla více správných odpovědí na což byly respondenti upozorněni. Dále se v dotaznících vyskytovali dvě otázky, u kterých bylo nutno odpověď doplnit - tyto otázky se nepodíleli na celkovém potvrzení hypotézy, přesto jsou odpovědi na ně zajímavé a důležité. Jedná se o otázky improvizované ochrany a obsahu evakuačního zavazadla. Dotazníky jsem po předchozí domluvě měla umístěny na jednu základní školu, kde je dostali k vyplnění žáci 7.-9. tříd. Dále na jednu střední školu, ta zahrnuje dva obory a to obor zdravotnický a ekonomický. Poslední kategorie byla kategorie dospělých, ty jsem oslovila přímo na ulici před nákupním centrem. Vzhledem ke zvolenému celku se dá předpokládat, že žádný z dotázaných není ve vztahu k IZS, PO a podobným.

Zadanou hypotézu jsem nepotvrdila. Celkový výsledek znalostí je nedostatečný v některých směrech až alarmující. Z výsledků u jednotlivých otázek je zjevné, že jsou oblasti, ve kterých by si respondenti alespoň teoreticky poradili, a zároveň jsou takové, ve kterých moc přehled nemají. Bohužel praxe může být ještě horší a i lidé, kteří teoreticky vědí jak by se měli zachovat, při vzniku MU zpanikaří a jednají zkratovitě.

Tato práce svým způsobem poukazuje na nutnost rozšíření znalostí z oblasti individuální ochrany a zásad chování během mimořádných událostí do povědomí běžného občana.

7 KLÍČOVÁ SLOVA

individuální ochrana

mimořádné události

ochrana obyvatelstva

prevence

8 SEZNAM ZKRATEK

ČR- Česká Republika
ČSÚ- český statistický úřad
FN- fakultní nemocnice
HP- havarijný plán
HZS- hasičská záchranná služba
CHKO- chráněná krajinná oblast
IZS- integrovaný záchranný systém
JMK- Jihomoravský kraj
JSVV- jednotný systém varování a vyrozumění
KS- krizový stav
MěÚ- městský úřad
MÚ- mimořádná událost
MV-GŘ- Ministerstvo vnitra- generální ředitelství
OPIS- operační a informační středisko
ORP- obec s rozšířenou působností
PČR- policie České republiky
PO- požární ochrana
RP- ropné produkty
SaP- síly a prostředky
ZaL- záchranné a likvidační
ZZS- zdravotnická záchranná služba

9 SEZNAM ZDROJŮ

Zdroje:

- 1) MARTÍNEK, BOHUMÍR A KOL. AUTORŮ, *Ochrana člověka za mimořádných událostí*, Vyd. 2. Praha, 2003, 118 s.
- 2) MIKULKA, BOHDAN A KOL. AUTORŮ, *Výchova a prevence v oblasti požární ochrany*, Vyd. 1. Praha, 2005, 176 s.
- 3) KROUPA, MIROSLAV, *Chování obyvatelstva v případě havárie s únikem nebezpečných chemických látek*, Vyd. 1. Praha, 2004, 46 s.
- 4) PYTEL, LIBOR, *Prevence mimořádných událostí*, České Budějovice, 2007,
- 5) Česká republika. Zákon 239/2000 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2011, 131.
- 6) Česká republika. Zákon 110/1998 Sb. In: *sbírka zákonů*. 1998, 39.
- 7) Česká republika. Zákon 131/2003 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2003, 50.
- 8) Česká republika. Zákon 240/2000 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2000, 73.
- 9) Česká republika. Zákon 254/2001 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2001, 98.
- 10) Česká republika. Zákon 258/2000 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2000, 74.
- 11) Česká republika. Zákon 59/2006 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2006, 111
- 12) Usnesení vlády ČR ze dne 25.2.2008 č. 165 --- část III./3) KONCEPCE
OCHRANY OBYVATELSTVA, DO ROKU 2013 S VÝHLEDEM DO ROKU
2020
- 13) Český statistický úřad 2011
Dostupné z: www.csu.cz
- 14) Město Břeclav 2012-08-12
Dostupné z: www.breclav.org
- 15) Havarijní plán jihomoravského kraje. In: *Havarijní plán*. 2010.

Citace:

- 1) Česká republika. Zákon 239/2000 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2011, 131.
- 2) Česká republika. Zákon 110/1998 Sb. In: *sbírka zákonů*. 1998, 39.
- 3) Česká republika. Zákon 131/2003 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2003, 50.
- 4) Česká republika. Zákon 240/2000 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2000, 73.
- 5) Česká republika. Zákon 254/2001 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2001, 98.
- 6) Česká republika. Zákon 258/2000 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2000, 74.
- 7) Česká republika. Zákon 59/2006 Sb. In: *sbírka zákonů*. 2006, 111
- 8) PaedDr. EVA MARÁDOVÁ, CSc. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. ISBN 978-80-86991-24-5.
- 9) Havarijní plán jihomoravského kraje. In: *Havarijní plán*. 2010.
- 10) Usnesení vlády ČR ze dne 25.2.2008 č. 165 --- část III./3) KONCEPCE
OCHRANY OBYVATELSTVA, DO ROKU 2013 S VÝHLEDEM DO ROKU
2020

10 PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha 1- Dotazník pro dospělé

Příloha 2- Dotazník pro SŠ

Příloha 3- Dotazník pro ZŠ

Příloha 1.

Dotazník pro dospělé:

Obecná část:

- Věk: a) do 30
b) 31-45
c) 46 a více

Bydliště:

- a) do 1000 obyvatel
b) od 1001 do 10 000
c) od 10 001 do 50 0000

Pohlaví:

- a) muž
b) žena

DOTAZNÍK

1. Co uděláte jako první když začne hořet elektrické zařízení
 - a) vypnu pojistky
 - b) pokusím se to uhasit vodou

2. Jsem doma a z rozhlasu se dozvím, že v našem městě došlo k úniku nebezpečné látky...
 - a) Vyběhnu před dům, abych zjistil, odkud a jaká látka se blíží.
 - b) Půjdu do místnosti v nejvyšším poschodí, která má pokud možno okna odvrácená od místa úniku nebezpečné látky a utěsním okna i dveře.
 - c) Uteču se ukryt do sklepa, protože tam je jenom jedno malé okno a nebezpečná látka se tam nedostane.

3. Pro případ evakuace z místa bydliště si trvanlivé potraviny:
 - a) připravíme minimálně na 1 týden
 - b) připravíme asi na dobu 3 dnů

- c) nepřipravujeme vůbec - později si něco seženeme, nebo nám to dodají záchranáři
4. Co uděláte v případě, že v zprávách hlásí na noc silné bouřky?
- a) nic, chovám se jako obvykle
 - b) budu se snažit omezit počet zapnutých elektrických přístrojů
5. Jaký je rozdíl mezi epidemií a epizootií
- a) žádný
 - b) epidemie je hromadné onemocnění lidí a epizootie hromadná nákaza u zvířat na velkém území
6. Nepřerušovaný, 140 s trvajícím tónem sirény znamená:
- a) konec poplachu
 - b) zkoušku sirén (ověřování provozuschopnosti systému varování a vyrozumění)
 - c) všeobecnou výstrahu (varování obyvatelstva při vzniku mimořádné události)
7. K ochraně zdraví při mimořádných událostech se mohou použít improvizované ochranné prostředky, jako například pláštěnka, namočený kapesník, igelitový sáček. Tyto prostředky nás chrání před
- a) deštěm a nepříznivým počasím při evakuaci z nebezpečného prostoru
 - b) účinky požáru v bytě
 - c) účinky nebezpečných chemických látek
8. Když dojde k evakuaci, nesmí se zapomenout při opuštění bytu/domu
- a) vytáhnout všechny spotřebiče ze zásuvky vyjma ledničky a mrazničky
 - b) zapnout naplno topení

c) vypnout pojistky, plyn a vodu

9. Po návratu domů, po povodních je nutné (více možných odpovědí)

a) nechat zkontrolovat studnu, pokud ji užíváme jako zdroj vody

b) vyhodit veškerý nábytek, koberce a vše co přišlo do styku s vodou

c) vše(nádoby, nářadí a další omyvatelné věci) důkladně vyčistíme vodou s dezinfekčním prostředkem(např. savo)

d) dbáme na používání ochranných prostředků jako jsou gumáky, gumové rukavice a pod.

e) zapojit veškeré elektrospotřebiče do zásuvky aby se zjistilo co funguje

10. Hořlavé a nebezpečné kapaliny lze doma skladovat

a) nelze je skladovat vůbec

b) lze je skladovat, ale v pouze zákonem omezeném množství

c) lze je skladovat bez omezení

11. Vyjmenujte, co vše patří do evakuačního zavazadla

-
-
-
-
-
-
-

12. Co si na sebe vezmete jako improvizovanou ochranu v případě úniku chemické látky

-
-
-
-
-

-
-

Příloha 2.

Dotazník pro SŠ:

Obecné údaje:

Věk: a) 15- 18

b) 18- 20

Bydliště:

a) do 1000 obyvatel

b) od 1001 do 10 000

c) od 10 001 do 50 0000

Pohlaví:

a) muž

b) žena

Dotazník

1. Co uděláte jako první když začne hořet elektrické zařízení
 - a. vypnu pojistky
 - b. pokusím se to uhasit vodou
 - c. půjdu si sehnat někoho kdo mi s tím pomůže

2. Jsem doma a z rozhlasu se dozvím, že v našem městě došlo k úniku nebezpečné látky...
 - a. Vyběhnu před dům, abych zjistil, odkud a jaká látka se blíží.
 - b. Půjdu do místnosti v nejvyšším poschodí, která má pokud možno okna odvrácená od místa úniku nebezpečné látky a utěsním okna i dveře.
 - c. Uteču se ukrýt do sklepa, protože tam je jenom jedno malé okno a nebezpečná látka se tam nedostane.

3. Pro případ evakuace z místa bydliště si trvanlivé potraviny:
 - a. připravíme minimálně na 1 týden
 - b. připravíme asi na dobu 3 dnů

- c. nepřipravujeme vůbec - později si něco seženeme, nebo nám to dodají záchranáři
4. Nepřerušovaný, 140 s trvajícím tónem sirény znamená:
- a. konec poplachu
 - b. zkoušku sirén (ověřování provozuschopnosti systému varování a vyrozumění)
 - c. všeobecnou výstrahu (varování obyvatelstva při vzniku mimořádné události)
5. K ochraně zdraví při mimořádných událostech se mohou použít improvizované ochranné prostředky, jako například pláštěnka, namočený kapesník, igelitový sáček. Tyto prostředky nás chrání před
- a. deštěm a nepřízní počasí při evakuaci z nebezpečného prostoru
 - b. účinky požáru v bytě
 - c. účinky nebezpečných chemických látek
6. Když dojde k evakuaci, nesmí se zapomenout při opuštění bytu/domu
- a. vytáhnout všechny spotřebiče ze zásuvky vyjma ledničky a mrazničky
 - b. zapnout naplno topení
 - c. vypnout pojistky, plyn a vodu
7. Vyjmenujte, co vše patří do evakuačního zavazadla
- -
 -
 -
 -
8. Co si na sebe vezmete jako improvizovanou ochranu v případě úniku chemické látky
-

-
-
-
-

Příloha 3.

Dotazník pro ZŠ:

Obecná část:

Věk: a) méně než 15
b) 15 a více

Bydliště:

- a) do 1000 obyvatel
- b) od 1001 do 10 000
- c) od 10 001 do 50 0000

Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

Dotazník

1. Jsem doma a z rozhlasu se dozvím, že v našem městě došlo k úniku nebezpečné látky...
 - a. Vyběhnu před dům, abych zjistil, odkud a jaká látka se blíží.
 - b. Půjdu do místnosti v nejvyšším poschodí, která má pokud možno okna odvrácená od místa úniku nebezpečné látky a utěsním okna i dveře.
 - c. Uteču se ukrýt do sklepa, protože tam je jenom jedno malé okno a nebezpečná látka se tam nedostane.
2. Pro případ evakuace z místa bydliště si trvanlivé potraviny:
 - a. připravíme minimálně na 1 týden
 - b. připravíme asi na dobu 3 dnů
 - c. nepřipravujeme vůbec - později si něco seženeme, nebo nám to dodají záchranáři
3. Nepřerušovaný, 140 s trvajícím tón sirény znamená:
 - a. konec poplachu

- b. zkoušku sirén (ověřování provozuschopnosti systému varování a vyrozumění)
 - c. všeobecnou výstrahu (varování obyvatelstva při vzniku mimořádné události)
4. K ochraně zdraví při mimořádných událostech se mohou použít improvizované ochranné prostředky, jako například pláštěnka, namočený kapesník, igelitový sáček. Tyto prostředky nás chrání před
- a. deštěm a nepřízní počasí při evakuaci z nebezpečného prostoru
 - b. účinky požáru v bytě
 - c. účinky nebezpečných chemických látek
5. Když dojde k evakuaci, nesmí se zapomenout při opuštění bytu/domu
- a. vytáhnout všechny spotřebiče ze zásuvky vyjma ledničky a mrazničky
 - b. zapnout naplno topení
 - c. vypnout pojistky, plyn a vodu
6. Vyjmenujte, co vše patří do evakuačního zavazadla
- -
 -
 -
 -
 -
7. Co si na sebe vezmete jako improvizovanou ochranu v případě úniku chemické látky
- -
 -
 -
 -